

Šachy – hra královská

Z nejstarší historie organizovaného šachu na Náchodsku

Jaroslav Čáp

Šachy¹ jsou starou deskovou hrou, všeobecně považovanou za hru královskou a velmi rozšířenou po celém světě.² Jako oblíbená soutěžní disciplína si v organizované podobě našla své místo i ve zdejšímu regionu,³ kde má svou dlouholetou tradici.⁴

¹ Leckoho zřejmě překvapí, proč pro tento vydávaný sborník volím zrovna poměrně neobvyklé a specifické téma. Nezbyvá než důvěrně prozradit asi jinak málo známou informaci, že jubilující PhDr. Václav Sádlo se také zabýval šachovou hrou. Ale nikoliv jen tak volně v domácím kruhu svých blízkých, ale naopak i závodně mezi aktivními šachisty v prostředí hracích místností a podle soutěžních podmínek. V sedmdesátých letech minulého století se nechal registrovat za dnes již neexistující oddíl Sokol Dolany, s nímž hrál sice „jen“ na úrovni okresního přeboru a krajské soutěže, přesto v těchto mistrovských soutěžích družstev získal v této době velmi ceněnou druhou výkonnostní třídu. Specifické šachové pojmy jako např. rošáda, kvalita, taktika či strategie mu rozhodně nejsou cizí. Jak se sám jednou vyjádřil, z celé partie míval nejraději koncovky. V nich se často projevovaly jeho vlastnosti, jako houževnatost a vynalézavost. A jak dodávali očití pamětníci-spoluhráči (např. již zesnulý Ing. Zbyněk Fišer z Jaroměře), jeho velmi oblíbeným zahájením býval dámský gambit, ať již přijatý či odmítnutý. V něm se vyznal a doblý nejednoho úspěchu. A nejen to! V této době (od 1. září 1973 do 31. března 1980) učil na Základní škole na Hoříčkách, kde byl mezi svými žáky a žákyněmi velmi oblíbeným pedagogem. V rámci metodického školení krajského šachového svazu absolvoval odborný kurs a stal se uznávaným trenérem třetí třídy a ve zdejší škole úspěšně vedl šachový kroužek mládeže. Po několikaleté pauze, ve druhé polovině osmdesátých letech, se jubilant znovu nechal přemluvit, aby jednu sezónu pomohl v krajské soutěži dalšímu již také neexistujícímu oddílu Spoje Náchod. Nezbyvá, než mu popřát, aby se do třetice opět vrátil za šachovnici, neboť královská hra má oproti jiným sportům tu velkou výhodu, že se dá závodně hrát v jakémkoliv rozumném věku.

² Z početné literatury na dané téma možno připomenout populární publikaci polského publicisty, přeloženou i do češtiny: Gizycki, J.: *Šachy všech dob a zemí*. Praha 1975. Také vyšlo záslužné dílo českých autorů: Veselý, J.–Kalendovský, J.–Formánek, B.: *Malá encyklopedie šachu*. Praha 1989. V současné době jsou tyto informace aktualizovány na internetu, např. v tzv. Wikipedii: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dějiny_šachové_hry.

³ Zde mám na mysli tehdejší správní uspořádání. Pod Náchodsko zařazují původní náchodské panství, od 1. února 1850 soudní okres Náchod, z něhož se k 1. červenci 1876 vyčlenily soudní okresy Česká Skalice a Úpice. Nové soudní okresy Česká Skalice a Náchod (s městy Červený Kostelec a Hronov) byly do 30. září 1899 součástí politického okresu Nové Město nad Metují a od 1. října 1899 se staly samostatným politickým okresem Náchod. Původní soudní okres Police nad Metují byl z hlediska národnostního principu k 1. březnu 1894 zmenšen o nový soudní okres Teplice nad Metují, nadále však zůstal pod správou politického okresu Broumov. Takto upravený okres zůstal z národnostního hlediska nadále český. – Do tohoto příspěvku bylo Policko sice přidáno uměle, ale jak patrně z dochovaných zpráv, zachovalo si přirozenou společenskou vazbu více na český Náchod nežli na německý Broumov.

⁴ Intenzivní badatelský výzkum na dané téma byl prováděn před cca 25 lety v rámci soukromého zájmu i v rámci činnosti Subkomise pro šachovou historii při Českém šachovém svazu v Praze.

První zmínky o šachové hře na Náchodsku nejsou a ani nemůžou být vyčerpávajícím způsobem objasněny. Její možný a spíše jen velmi nahodilý výskyt ve starším období (do cca druhé poloviny 19. století) není dosud blíže znám. Ačkoliv tato desková hra v průběhu 16. století modernizovala svá pravidla a stala se módní součástí dobové aristokratické výchovy, její zmínky v českých zemích jsou velmi skromné.⁵ Obdobně tomu je i v případě náchodského panství, které postupně vlastnily známé šlechtické rody: čeští pánové Smiřičtí ze Smiřic (1544–1621), italská katolická knížata Piccolomini (1634–1783) a pobaltští vévodové Kuronští (1792–1839). Až teprve poslední majitelé panství (do r. 1849) a náchodského i ratibořického zámku (do 1945), říšský německý rod Schaumburg-Lippe, se šachovou hrou zřejmě příležitostně zabýval v rámci vlastní rodinné výchovy. Alespoň v romantických prostorách zámecké knihovny se mj. nacházely moderní šachové učebnice soudobých německých autorů (A. Breda, A. Gäbeler, O. Klemich a J. Minckwitz), vydané tiskem v letech 1873 až 1880.⁶

To se už v Čechách a na Moravě pozvolna rozvíjela šachová hra, která sem v soutěžní podobě expandovala převážně ze západní Evropy (Anglie, Francie a zejména Německa). Její pravý boom nastal po vydání tzv. spolkového zákona z 15. listopadu 1867⁷ a dále zavedením dnes již legendárních šachových hlídek v oblíbených časopisech Světozor (od 21. února 1868) a Zlatá Praha (od 2. ledna 1885).⁸ Původní šachové hnutí, které se dosud volně šířilo v prostředí kaváren a hostinců a příležitostně se sdružovalo v kruzích pokrokové inteligence od jednotlivců až po menší stolní společnosti, se postupně organizovalo do moderních podob občanského spolkového života. První šachové spolky vznikaly zejména v Praze a v několika dalších městech *českého a moravského venkova* – v Plzni, Brně, Kolíně, Táboře, Kroměříži, resp. v německém *sudetském* pohraničí – v Duchcově, Liberci, Chebu, Teplicích, Žatci a Litoměřicích.⁹ Podnětným příkladem pro místní šachisty mohl být Český spolek šachistů v Hradci Králové, který byl založen již 3. července 1879 a svou velmi aktivní činnost si udržoval až do roku 1887.¹⁰ Tento královéhradecký spolek je považován za dosud nejstarší organizované sdružení šachistů na českém venkově. Svou činností bezprostředně navazoval i na prostředí tamního gymnázia, kde se šachová hra volně pěstovala mezi studenty. Právě zde začínal svou oslnivou šachovou dráhu JUDr. Jan Dobruský (1853–1907), rodák ze Skutče a uznávaná veličina českého skladebního šachu.¹¹

Dosažené poznatky (zejména historie hronovského, náchodského i polického šachu) byly již příležitostně publikovány v rámci současného šachového hnutí (viz další poznámky).

⁵ Prokop, F. J.: *Československo ve světovém šachu*. Praha 1935.

⁶ Evidovány byly pod pořadovými čísly 11 408 až 11 411 (původní signatury 13 070 až 13 073).

⁷ Říšský zákoník rakouského císařství (Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Oesterreich), r. 1867, č. 134.

⁸ Zmíněné šachové rubriky jsou dnes velmi vzácné nejen z hlediska svého obsahu a úrovně, ale také i z hlediska své fyzické dostupnosti. Ve své době byly postupně přemístovány ze stránek těchto oblíbených časopisů na jejich obálky, které se ale při následné vazbě ročníků bohužel rušily, takže se málokdy dochovaly pro dnešek.

⁹ Toto období zasvěcené shrnul již výše citovaný F. J. Prokop. - Srovnej Národní (bývalý Státní ústřední) archiv Praha, fond České místopředsedství Praha, spolkový katastr 1883 - 1899 (agenda, stanovy). - Uvedené české a německé šachové spolky se v duchu tehdejších společenských poměrů organizovaly a sdružovaly odděleně podle národnostního principu.

¹⁰ Štěpán, J.: *První český šachový spolek – 3. 7. 1879 v Hradci Králové*. Československý šach, r. 1960, č. 3, s. 40–42.

¹¹ *Malá encyklopedie šachu*. Praha 1989, s. 78–79. Furek, A.: *Advokát Jan Dobruský (*28. srpna 1853–†31. května 1907) – významný český šachista*. In: Bulletin advokacie, r. 2004, č. 9, s. 92–94.

Náchod

Místní spolkový život se zde intenzivně rozvíjel od konce šedesátých let 19. století, když navázal na původní sdružení divadelních ochotníků (1852), hudebníků a zpěváků (Hron 1861). Vydáním výše zmíněného spolkového zákona se i zde zakládala různá nová sdružení občanského rázu. Pozvolna sem také pronikal „módní“ sportovní živel. Nejstarším sdružením tohoto typu se stala tradiční Tělocvičná jednota Sokol (1869), poté se tu na krátký čas prezentoval Bruslařský spolek (1884), zanedlouho (1887) ustavený jako Bruslařsko-veslařský klub, který ovšem zanedlouho zanikl. Naopak aktivní činnost dlouhodobě vyvíjely Klub českých turistů (1893) a Klub velocipedistů (1894), vzápětí (1897) přejmenovaný na Klub českých velocipedistů. Tento všeobecný boom završil Sportovní klub (1902), jenž univerzálně sdružoval další „nové“ sporty – fotbal, atletiku, tenis, plavání, lyžování, aj.¹²

V tomto vlastenecky uvědoměném prostředí se také dařilo šachové hře. Nejdříve tuto skutečnost příležitostně zaznamenaly již výše uvedené šachové rubriky. Tak v lednu 1886 se pokusil jistý xyz v *Náchodě* o řešení novoroční úlohy.¹³ A o měsíc později zaslal vedlejší řešení úlohy mj. i L. *Geitner v Náchodě*.¹⁴ Další šachové projevy či možné aktivity místních jednotlivců nebo volně se sdružujících stolní společnosti nejsou již konkrétně známy, ale vzhledem k dalšímu vývoji lze předpokládat jejich příležitostnou existenci.¹⁵

Bezesporně nejvýznamnějším datem náchodského šachu se stal pátek 11. října roku 1895, kdy byl předběžně ustaven Spolek českých šachistů v Náchodě.¹⁶ Toho dne podepsali místní šachoví nadšenci, učitel Stanislav Řehák jako prozatímní předseda a úředník záložny Alois Bureš ml. jako prozatímní jednatel, první verzi stanov nového občanského sdružení. Úhledným rukopisem sepsaný dokument obsahoval celkem 21 článků, jejichž znění muselo pochopitelně odpovídat všem stávajícím úředním formalitám. Přesto jsou dochované stanovy dobově zajímavým dokumentem, podle něhož se samozřejmě řídila další činnost spolku.¹⁷ Jejich úvodní článek zněl, že zdejší šachový spolek se *zřizuje za účelem, aby rozši-*

Elektronická verze, In webové stránky české advokátní komory: http://old.cak.cz/1250/akomora/bulletin/BA_04_09.pdf; Čáp, J.: *Před 155 lety se narodil český úlohář Dobruský*. In webové stránky 63 + 1: <http://www.63plus1.cz/?num=630>.

¹² Baštecká, L. a kol: *Náchod. Historie, kultura, lidé*. Praha 2004, s. 195–198.

¹³ Zlatá Praha, 29. 1. 1886 (šachy).

¹⁴ Světozor, 26. 2. 1886 (šachy).

¹⁵ Viz poznámka 8. Dostupné, byť neúplné rubriky těchto dvou časopisů a případně další periodika (Ratibor, Besedy lidu) byly excerpovány do konce 19. století. Bohužel ani jiné dokumenty, uložené v SOkA Náchod, zejména AM Náchod, tuto možnost nijak nezaznamenávají.

¹⁶ Původně se za tento „zakladatelský“ den považoval 28. říjen 1895 (viz další text), srovnej dosud vydanou příležitostnou literaturu:

Prachař, V.: *80 let náchodského šachu*. Náchod 1975.

Čáp, J.–Prachař, V.: *90 let šachu v Náchodě. 1895–1985*. Náchod 1985.

Ovšem nově zjištěné poznatky (získané v letech 1987 a 2001 – viz další text) tento stěžejní termín ještě upřesnily.

¹⁷ Tato první předběžná verze stanov byla pro současné badatele poměrně dlouho neznámá. Její jedno tištěné paré bylo autorem článku náhodně nalezeno (spolu s dalšími jednotlivinami náchodského šachového spolku, resp. klubu) až dne 9. července 1987 v původních prostorách městského divadla a hotelu Beránek (před jeho rekonstrukcí). Tento nečekaný, ale o to více potěšující nález byl následně zaevidován v tehdejší Okresním archivu (dnešním SOkA) Náchod pod č. přírůstku 576/87 a zapsán jako nový fond pod názvem Klub českých šachistů (= KČŠ) Náchod (současné č. NAD 1320). Druhé paré v rukopisu (včetně doplňující korespondence) se náhle objevilo až v srpnu 2001, když bylo neznámým osvětleným odesílatelem zasláno ze Dvora

řoval a budil zálibu ve hře šachové v městě Náchodě a okolí.¹⁸ Následně ke dni 28. října 1895 (pondělí) byly tyto stanovy ještě formálně upraveny a vytištěny pro úřední potřebu (v tehdy obvykle používaném formátu B4) ve Dvoře Králové n. Lab. u tiskaře Karla Trohoře. Krom výše uvedených dvou zakladatelů je ještě podepsal třetí člen přípravného výboru, jímž byl kavárník Karel Krouský, prozatímní pokladník. Nadto všichni tři podepsaní pánové ještě zaslali téhož dne (28. října 1895) dopis *bratrské Tělocvičné jednotě Sokol v Náchodě*, v němž oznamovali, že zřizují v městě Náchodě a okolí Spolek českých šachistů, a zároveň upozorňovali na možný případ rozpuštění spolku a správu jeho jmění (20. článek stanov), a proto přátelsky žádali adresáta *za vydání listiny to prohlašující, abychom mohli stanovy S.Č.Š. zadati ke schválení*. Došlou žádost projednal správní výbor náchodského Sokola ve své dvacáté první schůzi dne 31. října 1895 a již o dva dny později sdělil svou kladnou odpověď, že *pozůstalé jmění, bude-li jaké, bude spravováno bezplatně*.¹⁹ Poté byly takto zpracované stanovy obratem předány k vyřízení územně a věcně příslušným úřadům, tj. tehdejšímu c. k. Okresnímu hejtmanství, které tehdy sídlilo v Novém Městě n. Met.²⁰ To je vzápětí postoupilo nadřízenému orgánu politické správy do Prahy, takže dne 14. listopadu 1895 (čtvrtek), pod čj. 175928, schválilo předložené stanovy c. k. Místodržitelství v Čechách.²¹ Schvalovací formulace zněla přitom takto: *Spolek českých šachistů v Náchodě se sídlem v Náchodě, dle obsahu stanov dne 7. listopadu 1895 sem došlých, se nezapovídá. (...) Spolek jest povinen každoročně během měsíce ledna výkaz dle přiloženého vzorce c. k. Okresnímu hejtmanství v Novém Městě n. Met. předložit. (...) V Praze dne 14. listopadu 1895, za místodržitele Wolf*.²² Současně byly spolkové stanovy i s citovaným schvalovacím dodatkem znovu, zřejmě pro samotné členy, vytištěny u královédvorského tiskaře, tentokrát ve zmenšeném osmerkovém formátu.²³ Tím byl spolek definitivně právně legalizován a mohl tak oficiálně zahájit svou následnou činnost.²⁴

Tu samozřejmě zahájil podle stanov řádným svoláním ustavující valné hromady. Ta se konala na první svátek vánoční. Jak bezprostředně své čtenáře informoval *neodvislý politický list pro zájmy králohradeckého kraje* a zároveň *největší český týdeník krajinský* Ratibor: *Spolek českých šachistů (!) v Náchodě a okolí ustavil se dne 25. prosince 1895. Do výboru zvoleni byli ustavující valnou hromadou následující pp.: Kolínský Petr (předsedou), Toms Antonín*

Králové n. Lab. *šachistům* do Náchoda. Soudě podle dalších známých indicií (viz dále) pocházelo pravděpodobně z osobní pozůstalosti tamního tiskaře Karla Trohoře. Příjemce této nečekané zásilky, pan František Fuchs, t. č. předseda šachového oddílu Sokol Náchod, stanovy předal ještě v témž měsíci 2001 autorovi článku, který je obratem zařadil do výše uvedeného archivního fondu KČŠ Náchod.

¹⁸ Pro úplné znění stanov viz přílohu.

¹⁹ SOkA Náchod, KČŠ Náchod, karton 1, dodatek z 22. 8. 2001; SOkA Náchod, Sokol Náchod, kniha 6.

²⁰ SOkA Náchod, Okresní úřad (= OÚ) Nové Město nad Metují, kniha 139 (podací protokol 1895, druhé pololetí).

²¹ SOkA Náchod, OÚ Nové Město nad Metují, kniha 139 (podací protokol 1895, druhé pololetí). – SOkA Náchod, OÚ Náchod, kniha 254 (rejstřík spolků 1885/1899–1945/1948).

²² SOkA Náchod, KČŠ Náchod, karton 1 (stanovy), nález z 9. 7. 1987.

²³ Tato výsledná verze stanov se dochovala zásluhou již zesnulého školského katechety a duchovního místního sboru CČH pana Karla Paděry st., který rovněž po několik let obětavě zastával funkci předsedy KČŠ Náchod. V r. 1975 tento výtisk stanov věnoval šachovému oddílu TJ Náchod, jenž je v neúplném znění publikoval v příležitostném tisku, viz Prachař, V.: *80 let náchodského šachu*. Náchod 1975. Obdobně byly stanovy citovány i v další, pouze rozmnožené publikaci: Čáp, J.–Prachař, V.: *90 let šachu v Náchodě. 1895–1985*. Náchod 1985. Tento dosud jediný známý výtisk stanov je stále ve vlastnictví šachového oddílu TJ Náchod.

²⁴ Jak patrně, tehdy vyřčené zásady spolkového života (viz stanovy) se ve značné míře uplatňují dodnes.

Stanovy Spolku českých šachistů v Náchodě a okolí

Účel spolku.

§. 1. Spolek českých šachistů v Náchodě a okolí vzniká se za účelem, aby rozšiřoval a budil zálibu ve hře šachové v místě Náchodě a okolí.

§. 2. Účelu toho dosáhnouti se bude spolek:

- a) příspěvky členskými a dobrovolnými dary,
- b) opatřováním šachovních potřeb, jakož i odbíráním a vydáváním odborných spisů,
- c) pořádáním společenských zábar, ^{společenských} týdenních schůzek (journ-fitech), přednášek, pak turnajů a sjezdů šachovních.

Členové spolku.

§. 3. Členové spolku jsou:

a) činní, kteří dosáhli aspoň 16. roku věku svého a byli výborem přijati a zvolili se platiti zápisné 1 K. a měsíční příspěvek valnou hromadou ustanovený.

b) příspěvní, kteří zavázali se přispěti jednou pro vždy částkou 2 K.

c) čestní, které jmenuje valná hromada knoávu výboru pro zásluhy o spolek neb hru v šachy.

Členy spolku šachovního mohou být i dámy.

Práva a povinnosti členů.

§. 4. Každý člen má právo:

a) používatí spolkového majetku ve spolkových místnostech s tím, že při tom domácího řádu,

b) účast bráti na společenských zábarách, spolkových týdenních schůzkách (journ-fitech), přednáškách, pak turnajích a sjezdech šachovních,

c) ve valné hromadě voliti a voleni býti, hlasovati, rokovati, návrhy a dotazy činiti a výbor interpelovati, však jen tehdy, dostal-li řádně svůj povinnostem (§. 5.) a když řídil se řádem jednacím,

d) nabízetí u příležitosti jednání členu výboru do knih a listin spolkových,

e) z usnesení výborových k valné hromadě se

(místopředsedou), Bureš Alois ml. (jednatelem), Landes Julius (pokladníkem), Řehák Stanislav (knihovníkem) a Horpáčzký Max (správcem domu a pořadatelem zábav). Za náhradníky byli zvoleni tito pp.: Šidlák František, John Augustin a Juliš Hynek, za přehlížitele účtů pp. Červenka Adolf a Geitner Ludvík. Členové činní, za které i dámy přijímány budou, platí zápisného I K a příspěvek měsíční 20 hal., členové přispívající zaplatí roční příspěvek 2 koruny jednou provždy. Spolková místnost jest v kavárně pana Karla Krouského v Tovární ulici,²⁵ kde každou středu večer odbývá se schůzka členská. Počet členů obnáší v den ustanovení se spolku 22. Dle stanov mohou se ve spolku žáci vyučovati, dále může Spolek českých šachystů (!) v Náchodě a okolí jmenovati dopisující členy a venkovské důvěrníky za účelem, aby rozšiřoval a budil zálibu ve hře šachové, od všech myslitelů za královskou hru všech her vyhlašované.²⁶

Uvedená novinová zpráva byla vzápětí ještě doplněna obdobnou informací, která byla zase publikována v tehdy celozemském odborném periodiku, nově vydávaných Českých listech šachových²⁷ v Praze: Spolek českých šachistů v Náchodě a okolí jest nový člen v nevelké řadě našich šachových sdružení. O založení spolku mají zásluhu Stanislav Řehák, učitel, Alois Bureš ml., úředník občanské záložny, Karel Krouský, kavárník, Petr Kolínský, fotograf, a Max Horpáčzký, továrník. Spolek konal ustavující valnou hromadu dne 25. prosince 1895, při níž zvoleni za předsedu Petr Kolínský, za místopředsedu Antonín Toms, za jednatele Alois Bureš ml., za pokladníka Julius Landes, za knihovníka Stanislav Řehák a za správce domu a pořadatele zábav Max Horpáčzký; za náhradníky František Šidlák, Augustin John a Hynek Juliš; za přihlížitele účtů Adolf Červenka a Ludvík Geitner. Spolek čítá nyní 27 členů. Spolková místnost nalézá se v kavárně Karla Krouského. Za den schůzek určena středa v 8 hod. večer. Ve spolku zařizuje se odborná knihovna. První spolkový večírek se zábavním (pěvecko-hudebním) programem dne 12. března t. r. se vydařil. Vydávání Českých šachových listů potkalo se tu s radostným ohlasem. Citované oznámení zaslal do zmíněné redakce podepsaný jednatel Alois Bureš ml.²⁸ Ten také v březnu 1896 inicioval nákup klubovního šachu v místním Sokole, v němž byl řádným členem, aby se pěstovala více hra v šachy a ne v karty na přání jednotlivců ze spolku.²⁹

Nové šachové sdružení se mělo čile k světu, jak vypovídá po roce další aktuální zpráva: Spolek českých šachistů v Náchodě a okolí konal ve středu dne 9. prosince svoji valnou hromadu v místnostech spolkových v kavárně p. Krouského. Schůze byla četně zastoupena. Vzhledem k prvnímu roku činnosti spolku šachistů v Náchodě a okolí lze konstatovati, že zájem pro šachy v městě našem roste. Spolek pracoval vytrvale a postupně cvičeno ve hře šachové jak teoreticky, tak i prakticky. Citelnou ztrátu utrpěl spolek odstoupením p. Petra Kolínského, jenž se pro poměry rodinné hodnosti té vzdal, načež jej zastupoval p. A. Toms, místopředseda. Při volbách zvoleni tito pp.: L. Geitner předsedou, Al. Bureš místopředsedou, K. Krouský jednatelem, A. Červenka pokladníkem, Fr. Šidlák knihovníkem, Max Horpáčzký pořadatelem zábav a správcem domu. Za náhradníky zvoleni byli pánové: Jindřich Bárta a St. Řehák. Spolek zřídil dle § 9 spolkových stanov školu hry šachové a zve všechny, kdož o šachy se zajímají, aby zúčastnili se kursu to-

²⁵ Kavárna Karla Krouského byla tehdy evidována v Tovární ulici, v čp. 340. Podle dochované mapy čísel popisných, situačního plánu města Náchoda z r. 1934 (viz SOkA Náchod, AM Náchod, plán 1) se toto čp. nacházelo k tomuto datu v současné Plhovské ulici. Dnes zde stojí přestavěný objekt Altera club (bowling a restaurace).

²⁶ Ratibor, 11. 1. 1896, s. 17.

²⁷ České listy šachové byly vydávány v letech 1896 až 1899 (čtyři ročníky) pod redakcí Jana Kotrče, Josefa Vladimíra Štefanydese, na ně navázaly Šachové listy z let 1900 až 1902 (tři ročníky) pod hlavní redakcí zmíněného J. V. Štefanydese a dále Josefa Pospíšila (úlohová část) a P. Karla Traxlera (partiová část). Viz *Malá encyklopedie šachu*, s. 369.

²⁸ České listy šachové, duben 1896, r. I., č. 2 (zpráva).

²⁹ SOkA Náchod, Sokol Náchod, kniha 7 (zápisy výboru ze 4. 4. 1896 a 29. 12. 1896).

hoto. Vyučování bude nejenom metodicky uspořádáno, ale i teoreticky a prakticky prováděno. Zahájeno bude dne 13. ledna 1897 (ve středu) v místnostech spolkových v kavárně pana Karla Krouského večer o půl 8. hodině. Přihlášky do té doby od starších i mladších pánů a dam (od 16. roků počínajíc) přijímají se v téže místnosti.³⁰ Vzápětí bylo ještě novým jednatelem Karlem Krouským doplněno, že při valné hromadě oznámeno bylo 42 členů.³¹

Přes zimní sezónu pokračoval spolek v intenzivní činnosti: Zaslужuje vskutku zmínky spolek, jenž takovou činnost rozvinul jako Spolek českých šachistů v Náchodě a okolí. Spolek jest zřízen pro celé okolí, a proto referáty o něm jsou důležitý.³² Především podotýkáme, že spolek čítá již přes 60 členů, opravdově činných, velice o hru v šachy se zajímajících. Zásluhou hlavně jednatele p. K. Krouského uspořádány jsou roztomilé večírky každou středu. Nejsou to žádné jourfixe zábavné, ač ani té zábavy se při nich nepostrádá, ale jsou to hodiny učebné, v nichžto probírá a podává se učivo z vědy šachové. Výbor má úmysl ze svých členů vzdělati výborné hráče teoreticky i prakticky vzdělané. A to až dosavad daří se mu výborně. Kromě hodin učebných konají se také přednášky sice šachu se týkající, ale přece jen všeobecný interes mající a povšechný a dokonalý názor o šachu podávající. Takové přednášky měl až dosavad p. Stanislav Řehák, učitel, a to o historii šachu zejména českého, a pak o zemřelém a výtečném malíři českém Antonínu Jedličkovi, známém šachistovi, z jehožto života podal zajímavé zprávy.³³ Učitelské křeslo zaujali zejména předseda Spolku českých šachistů v Náchodě a okolí p. Ludvík Geitner, který zahájil tyto učebné hodiny, a potom jednatel téhož spolku p. Karel Krouský, jenž po dva večery již žáky do hry šachové dovedným způsobem uváděl. Zvláštní zmínky zasluhuje též turnaj šachový, který spolek podnikl a jenž po dva večery trval a dokončen byl teprve třetího večera mezi dvěma tolika hráči. Členové rozdělili se totiž ve dva tábory, každý v jiné místnosti, jednatel pak tahy oznamoval, znamenával a zároveň na hlavní šachovnici také prováděl. V táboře bílý byli tito hráči: pánové Horpáčzký, Geitner a Řehák, v táboře černý byli: Bárta, Emmer, Nečásek, Šidlák a Toms; v obou táborech ovšem bylo mnoho žáků, kteří hru sledovali a z ní také ovšem těžili. Výsledek turnaje nebude zajisté čtenáře tohoto listu zajímat a proto jej diskrétně zamlčíme. Ale podotýkáme, že turnaj byl velice zajímavý, že sledovali jej nejenom členové spolku šachistů, ale i jiné obecenstvo náchodské. V kavárně p. Krouského, spolkové to místnosti, hraje se denně a horlivě šach. Jest si přát, aby členové neochabovali, ale stále se zdokonalovali a tak českému šachu jen čest a chválu činili. Na zdar!³⁴ Škoda jen, že není znám výsledek zmíněného spolkového turnaje...

Jmenovaný předseda spolku Ludvík Geitner³⁵ se aktivně zúčastnil vypsaného Druhého českého všeobecného turnaje korespondenčního. V desáté skupině se umístil na třetím místě ze čtyř účastníků se ziskem 2,5 bodu. Partie z turnaje se nedochovaly.³⁶ V této sou-

³⁰ Ratibor, 26. 12. 1896, s. 729; Brána zemská, (asi) 26. 12. 1896.

³¹ České listy šachové, leden 1897, r. II., č. 1 (zprávy).

³² Jak dalece se na činnosti náchodského spolku podíleli i možní šachisté z jeho okolí, není blíže známo. Např. šachový nadšenec Jan Hostáň (viz další text) dlel v této době ještě ve Sněžném (v Orlických horách).

³³ Srovnej SOkA Náchod, osobní fond Stanislav Řehák, rukopis *Vzpomínky na moje mládí*. V něm se náchodský učitel zmiňuje o své šachové činnosti takto: 1897: *Ve spolku českých šachistů 13. dne m. ledna přednášel jsem o dějinách hry šachové. (...) Přednášel jsem třikrát ve spolku českých šachistů (v kavárně p. Krouského). Ve spolku českých šachistů revizorství účtů (převzal jsem), poněvadž jinou funkci přijati jsem nechtěl. (...) 1898: 16. dne m. ledna přednášel jsem ve spolku českých šachistů při ohromné návštěvě v kavárně p. Krouského o významu her vůbec a šachové zvláště.*

³⁴ Ratibor, 20. 2. 1897, s. 96.

³⁵ Ludvík Geitner, místní továrník (prýmkař), obdržel v r. 1895 zlatou medaili na Národopisné výstavě Československé v Praze, viz Brána zemská, (asi) 26. 12. 1896.

³⁶ České listy šachové, květen 1898, r. III., č. 5, a červen 1899, r. IV., č. 6 (zprávy).

vislosti velice zajímavou výzvu uveřejnily na podzim České listy šachové: *Korespondenční turnaj šachistů kraje královéhradeckého*³⁷ počne 15. prosince 1898 a končí 15. července 1899. Vklad 5 korun. Ceny dle počtu hráčů ustanoví vrchní pořadatelstvo, za něj dožadují se pp. Kotrč a Štefanydes.³⁸ Kdo by chtěl z krajanů šachistů přihlásiti se, učiní tak do 1. prosince u p. Geitnera, předsedy šachového spolku v Náchodě. Vklad nutno zaslati do 15. prosince p. Geitnerovi. Hráti se bude v jedné skupině, nebude-li hráčů více než osm; jinak ve dvou a dle pravidel korespondenčního turnaje v dubnovém čísle t. r. českých listů šachových uveřejněných. Bylo by záhodno, aby šachisté i jiných krajů podobně zápasili. V srpnu 1899 uspořádá se sjezd v Hradci Králové neb v Náchodě, kdež ceny rozdány budou.³⁹ Zda-li tento turnaj byl vůbec sehrán a s jakým výsledkem, není ale bohužel blíže známo.⁴⁰

K datu 14. května 1899 byl do Náchoda služebně přeložen⁴¹ veřejný notář JUDr. Max Wellner,⁴² známý propagátor šachové hry.⁴³ Ten se ale v Náchodě jako šachista již tolik neprojevoval, pouze v letech 1900 a 1901 hrál korespondenční turnaj *zemí koruny české*, který vypsal Šachový kroužek v Litomyšli.⁴⁴ Hráli zde samí „venkované“, jak dosvědčuje závěrečná turnajová tabulka:⁴⁵

Pořadí	Hráč	Bydliště	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Body
1.	F. Žába	Račice	–	0	1	1	1	1	1	1	1	1	8
2.	J. Hostáň	Brzice	1	–	½	1	½	0	1	1	1	1	7
3.	Tovačovský	Tovačov	0	½	–	½	1	½	1	1	1	1	6,5
4.	L. Košut	Louny	0	0	½	–	1	1	1	1	1	½	6
5.	A. Šmaha	Litomyšl	0	½	0	0	–	1	½	1	1	1	5
6.	E. Schnabl	Litomyšl	0	1	½	0	0	–	0	1	1	1	4,5
7.	F. Černíček	Mn. Hradiště	0	0	0	0	½	1	–	0	1	1	3,5
8.	Dr. Wellner	Náchod	0	0	0	0	0	0	1	–	1	½	2,5
9.	Z. Martínek	Litomyšl	0	0	0	0	0	0	0	0	–	1	1
10.	„Pat“	Horky	0	0	0	½	0	0	0	½	0	–	1

³⁷ Tímto termínem bylo zejména myšleno území tehdejších soudních okresů s převážujícím obyvatelstvem české národnosti, tj. zejména Hradec Králové, Nechanice, Jaroměř, Česká Skalice, Úpice, Náchod a Police n. Met., resp. Opočno, Nové Město n. Met., Rychnov n. Kn. a Kostelec n. Orl.

³⁸ Jan Kotrč (1862–1943) a Josef Vladimír Štefanydes (1872–1922) byli v této době uznávaní redaktoři Českých listů šachových (*Malá encyklopedie šachu*, s. 175–176 a 378–379).

³⁹ České listy šachové, říjen 1898, r. III., č. 10 (zpráva).

⁴⁰ Dostupné soudobé zdroje, jak odborné periodikum (České listy šachové), tak i místní tisk (Ratibor), další zprávy k této akci nepřinesly. Nelze vyloučit možnost, že případně jeho slavnostní ukončení (avizované vyhlášení výsledků) se uskutečnilo o rok později v srpnu 1899 v Červeném Kostelci, viz text k poznámkám 76 až 81.

⁴¹ Ratibor, 20. 5. 1899, s. 301. – Viz též SOKA Náchod, Archiv města (= AM) Náchod, kniha 213 (kronika města 1904–1918), s. 36.

⁴² JUDr. Max Wellner (*18. 6. 1838 Praha; †27. 5. 1904 Náchod) byl povoláním veřejný notář, ve svých odborných právních spisech se zabýval národohospodářskou tematikou (*Ottův slovník naučný*, 27. díl. Praha 1908, s. 183–184)..

⁴³ Jako nadšený propagátor šachové hry se projevil zejména za svého působení v Unhošti a Nové Kdyni (viz České listy šachové), mj. napsal několik populárních pojednání o šachové hře (*Ottův slovník naučný*, 27. díl, s. 183–184).

⁴⁴ Šachové listy, listopad 1900, r. I., č. 11, s. 174 (zpráva).

⁴⁵ Šachové listy, červen–červenec 1901, r. II., č. 6–7, s. 99 (zpráva). – Jak patrně, někteří z účastníků hráli pod pseudonymy, v této době z osobních důvodů (studium, zaměstnání) běžně užívanými.

Diagram 1: Wellner–Černíček

Redakce *listů* publikovala z tohoto turnaje mj. dvě zajímavé partie náchodského notáře: Dr. M. Wellner (Náchod) – F. Černíček (Mn. Hradiště), Francouzská hra: 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Jc3 dxe4 4. Jxe4 Jf6 5. Sg5 Se7 6. Sxf6 Sxf6 7. c3 Jc6 8. Sd3 b6 9. Dc2 Sb7 10. Jf3 Je7 11. Jxf6+ gxf6 12. 0-0-0 f5 13. Je5! Sxg2?! 14. Vhg1 Sb7 15. Vg7! Jg6 16. Jxf7 Df6 17. Jd6+ cxd6 18. Da4+ Kf8 19. Vxe7 Je7 20. Dd7 d5 21. Ve1 Kf7 /viz diagram 1/ 22. Sxf5! Dg5+ 23. Kd1 Dh5+ 24. Ve2 a černý vzdal, 1–0.⁴⁶

F. Žába (Račice) – Dr. M. Wellner (Náchod), Francouzská hra: 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Jc3 Jf6 4. Sg5 Sb4 5. e5 Sxc3+ 6. bxc3 h6 7. Sd2 Je4 8. Sd3 Jxd2 9. Dxd2 c6?! 10. f4 0–0 11. Jf3 Jd7 12. g4 f6 13. h4 fxe5 14. Jxe5 Jxe5 15. fxe5 g5? 16. hxg5 Dxc5 17. Vxh6 Dxd2+ 18. Kxd2 Vf7 19. g5 Vg7 20. g6 Kf8 21. Vh8+ Ke7 22. Vf1 a černý vzdal, 1-0.⁴⁷

O další činnosti Spolku šachistů v Náchodě a okolí jsou k dispozici již jen kusé informace. Jeho činnost zřejmě stagnovala. Jisté je, že ještě v roce 1901 odebíral *Šachové listy*.⁴⁸ Ovšem poté dosavadní aktivita a nadšení zmizely. Dnem 5. března 1906 byl spolek úředně rozpuštěn pro naprostou nečinnost. Sice byl vzápětí 23. dubna formálně obnoven, ovšem další činnost už stejně nevyvíjel.⁴⁹ Dosavadní předseda Ludvík Geitner se naopak stal aktivním předsedou obnovené Čtenářské besedy (27. 6. 1907), a tak jenom Karel Krouský přednášel o šachové hře v rámci Učňovské besídky (13. 10. 1907).⁵⁰ Ačkoliv tento Spolek českých šachistů v Náchodě a okolí existoval „pouhých“ deset let, svou aktivní činností se zařadil mezi

⁴⁶ *Šachové listy*, srpen 1901, r. II., č. 8, s. 115 (partie 266).

⁴⁷ Tamtéž, s. 115 (partie 268).

⁴⁸ SOKA Náchod, KČŠ Náchod, karton 1, nálež k 9. 7. 1987. – Z původně bohaté spolkové knihovny se dochovala pouze čtyři čísla *Šachových listů* – z února až května 1901. Jsou opatřena spolkovým razítkem a momentálně představují nejstarší dochovaný inventář spolku. Např. dříve odebíraná čísla *Českých listů šachových* nejsou bohužel k dispozici a jejich fyzický stav je momentálně neznámý.

⁴⁹ SOKA Náchod, OÚ Náchod, kniha 49 (podací protokol 1906, první pololetí). – Spolek českých šachistů v Náchodě a okolí byl na tomto úřadě veden pod spisovou značkou 18/215/N, bohužel jeho spisová agenda se nedochovala. – Z nově vydávaného *Časopisu českých šachistů* se dochovalo pouze jedno číslo, a sice ročník 1906 (červenec).

⁵⁰ SOKA Náchod, AM Náchod, kniha 213 (kronika města 1904 - 1918), s. 138 a 158.

nejstarší šachová sdružení v Čechách.⁵¹ Každopádně se významně zasloužil o náležitou propagaci šachové hry ve zdejšímu regionu.⁵²

Mezníkem ve vývoji náchodského šachu se stal bezesporu rok 1909 a pátek 28. ledna. Toho dne došlo zásluhou mladého gymnaziálního profesora Viktora Jahna⁵³ k obnovení šachového dění. Jak místní kronikář poznamenal: *Dne 28. ledna 1909 po kolika letech vzkřísen k životu klub šachistů v hostinci U Řeháků. Předsedou V. Jahn.*⁵⁴ Obsáhlou zprávu pak přinesl nově vydávaný Časopis českých šachistů: *Klub českých šachistů v Náchodě a okolí vešel po 13 (! – zřejmě tisková chyba, spíše myšlena číslovka 3 nebo 10 – pozn. JČ) letém spánku opět v život. Lze doufat, že v městě, čítajícím 13 tisíc obyvatel klub se nejen udrží, ale i dobře prospívati bude. Klub konal dne 28. ledna ustavující valnou hromadu, na které se ihned přihlásilo 56 členů. Shledáno, že klub musí začít právě tak, jako kdyby se teprve zakládal, neboť z bývalého bohatého inventáře nezbylo úplně nic. Proto usneseno, aby byl opatřen nový inventář, založena odborná knihovna. Zároveň usneseno přihlásiti se k Ústřední jednotě českých šachistů⁵⁵ a odbírat odborný časopis, zřídit školy hry šachové pro začátečníky a změnit stanovy. Dále provedeny volby, při nichž zvoleni jednohlasně pp.: předsedou Viktor Jahn, profesor c. k. vyšší reálky; místopředsedou Max Horpáček (!), obchodník; jednatelem Adolf Seidl ml., učitel c. k. odborné školy; pokladníkem Václav Vosáhlo, učitel; správcem domu Ant. Sládek, materialista; pořadatelem a předsedou zábavního odboru Ing. J. Kebort, městský inženýr; přisedící výboru pp.: Karel Krouský, městský radní, majitel realit; Jindřich Bárta ml., fotograf; Alois Bureš, správce záložny; a Max Schulhof; za náhradníky pp. V. Mach, Rich. Stukart, J. Novák a F. Nitsche; revizory účtů pp. Stan. Fibír a Vil. Dušánek.⁵⁶ Vzápětí, dne 1. února 1909, byly sestaveny stanovy, jež měly opět 21 článků a obsahově byly totožné se stanovami předešlého Spolku. Tentokrát je podepsali Viktor Jahn, předseda, a Adolf Seidl ml., jednatel.⁵⁷*

Náchodští šachisté se, jak patrně, zorganizovali nejen pod novým názvem, ale kromě bývalých členů Spolku se objevili i noví zájemci. Ihned zahájili aktivní činnost, 20. března 1909 uspořádali zábavný večírek, na kterém přednášel o dějinách šachu známý nadšenec Jan Hostáň, učitel z nedalekých Brzic (viz další text). V programu večera byla i hudební vystoupení: dvě čísla houslová zahrál Munzar, tři zpěvní dueta obstarali pánové Horpáček, Novotný a Uherek, dvě písně předvedla paní Růžena Seidlová, na klavír doprovázeli prof. Jahn a Řehák ml.⁵⁸ O rok později, 23. února 1910, se konala valná schůze Klubu. *Po zahájení schůze předsedou klubu p. prof. V. Jahnem přednesl jednatelskou zprávu p. Adolf Seidl, odb. uč. při škole tkalcovské. Zpráva vyzněla dosti příznivě. Mělt výbor 6 schůzí, uspořádal 47 jourfixů, při nichž sehrálo 356 (!) členů 506 (!) partií; mimo to bylo 9 jourfixů žákovských se 84 hráči a 163 partiemi. Činnost klubu na počátku tak čilá, v poslední době ochabovala, ačkoliv nadobro nikdy nepřestala, neboť alespoň 2–3 členové do jourfixů se dostavili, což s potěšením lze tu zazname-*

⁵¹ Srovnej též úvodní slova redaktorů Českých listů šachových z dubna 1896.

⁵² Jemu byl v této činnosti – byť nepřímo – velmi nápomocen brzický učitel Jan Hostáň (viz další text).

⁵³ Viktor Jahn (*18. 7. 1880 Praha; †29. 11. 1954 Náchod ?), profesor filologie (francouzština, němčina) na Reálném gymnáziu v Náchodě (1907–1940), předseda Komorní hudby v Náchodě (1926–1954).

⁵⁴ SOkA Náchod, AM Náchod, kniha 213 (kronika města 1904–1918), s. 191.

⁵⁵ Ústřední jednota českých šachistů se sídlem v Praze byla založena 8. září 1905 a stala se (z hlediska právní kontinuity) předchůdkyní současného Šachového svazu České republiky v Praze, který je sdružen pod současnou organizací ČSTV a mezinárodní šachovou organizací FIDE. Viz populárně-naučná publikace Modr, B.–Veselý, J.: *100 let organizovaného šachu v českých zemích*. Praha 2005.

⁵⁶ Časopis českých šachistů, 1908–1909, r. III., č. 10–11, s. 141 (zprávy).

⁵⁷ SOkA Náchod, KČŠ Náchod, karton 1, nález z 9. 7. 1987.

⁵⁸ SOkA Náchod, AM Náchod, kniha 213 (kronika města 1904–1918), s. 195.

nati. Klub také uspořádal pěkný poučný i zábavný večírek, který jak morálně tak i finančně se vydařil. Veřejnou a vlasteneckou činnost osvědčil klub tím, že zúčastnil se slavnosti ve prospěch českých menšin svým delegátem a příspěvkem 10 K. Dále výbor staral se, by klub i uvnitř vzkvětal. Pořídil slušný inventář (vkusnou praktickou skříň, přes 10 her šachových, názornou šachovnici pro žáky, pěkný štítek se jménem klubu atd.); zakládá knižnici, předplácí Časopis českých šachistů a Náchodské noviny, oznamuje přehledně významnější turnaje atd. Ze zprávy pokladníka p. učitele Vosáhla vysvitlo, že členové klubu sice správně platí, ale že novému výboru bude ještě doplatiti část dluhu. Také zpráva p. inženýra Jos. Keborta jakožto pořadatele uspokojila. I bylo těmto pp. činovníkům valnou hromadou poděkováno.⁵⁹ Zcela jistě úctyhodná činnost! Na téže valné hromadě byli (staro)novými funkcionáři zvoleni: předsedou Ing. Josef Kebort, členy výboru Ludvík Geitner, Karel Hejda (akademik), Max Horpáčzký, prof. Viktor Jahn, prof. Ferdinand Procházka, řídící učitel Stanislav Řehák, odborný učitel Adolf Seidl ml., učitel Václav Vosáhlo a účetní Leo Weisenstein, za náhradníky Jindřich Bárta ml., Karel Krouský, Max Schulhof a Jindřich Šustr.⁶⁰ V téže době hrál korespondenční turnaj časopisu „Vynálezy a pokroky“ mj. M. Hamerský z Náchoda.⁶¹

V r. 1912 byl vypsan jarní klasifikační turnaj klubu. Spolková místnost se tehdy nacházela v hostinci U Řeháků (dosud nezjištěno), kde se konaly i (snad) pravidelné sobotní schůzky, tzv. jourfixy.⁶² Vypsaný jarní turnaj jako neoficiální klubový přebor skončil po třech měsících (březen–květen) tímto výsledkem:

Los	Hráč	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Body	Pořadí
1	J. Kebort	–	1	0	1	0	1*	0	1*	1	1	1	7	3.–4.–5.
2	J. Řehák ml.	0	–	½	0	0	0	0	1	0	1	1	3,5	7.
3	M. Horpáčzký	1	½	–	1	0	1*	1	½	1	1	1	8	2.
4	J. Šustr	0	1	0	–	0	0	0	1	0	0	0	2	9.–10.
5	R. Marek	1	1	1	1	–	1	1	1	1	1	1	10	1.
6	R. Cejnar	0*	1	0*	1	0	–	1	1	1	1	1	7	3.–4.–5.
7	S. Řehák st.	1	1	0	1	0	0	–	1	1	1	1	7	3.–4.–5.
8	K. Čipera	0*	0	½	0	0	0	0	–	1	0	0	1,5	11.
9	A. Seidl	0	1	0	1	0	0	0	0	–	0	0	2	9.–10.
10	J. Zoulek	0	0	0	1	0	0	0	1	1	–	1	4	6.
11	V. Vosáhlo	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	–	3	8.

Úctyhodný výkon (všech deset výher) předvedl Rudolf Marek, jenž po válečné pauze úspěšně hrával za Klub i v období samostatného československého státu.⁶³

⁵⁹ SOKA Náchod, KČŠ Náchod, karton 1, nález z 9. 7. 1987 (novinový výstřižek, zřejmě patřící místnímu týdeníku Náchodské noviny, bohužel fyzicky nedostupnému).

⁶⁰ Tamtéž. SOKA Náchod, AM Náchod, kniha 213 (kronika města 1904–1918), s. 223.

⁶¹ Časopis českých šachistů, 1909–1910, r. IV., č. 6, s. 84 (zpráva). – Tento časopis (Sport a hry) není momentálně dostupný.

⁶² Podkrkonošské rozhledy, 1. 3. 1912. – Lidové proudy, 1. 3. 1912.

⁶³ Rudolf Marek (*17. červen 1885 Bystré; † ?), dětství prožil v Náchodě, kde v r. 1904 absolvoval zdejší gymnázium a poté (1921–1936 a 1945–1949) na tomto ústavu sám učil. SOKA Náchod, RG Náchod, kniha 6 (katalog 1903–1904); Marek, R.: *Vzpomínky*. In: 50 let Státního reálného gymnasia v Náchodě. 1897–1947. Náchod 1947, s. 41–44; *Sto let Jiráskova gymnázia v Náchodě. 1897–1997*. Náchod 1997, s. 91 a 98.

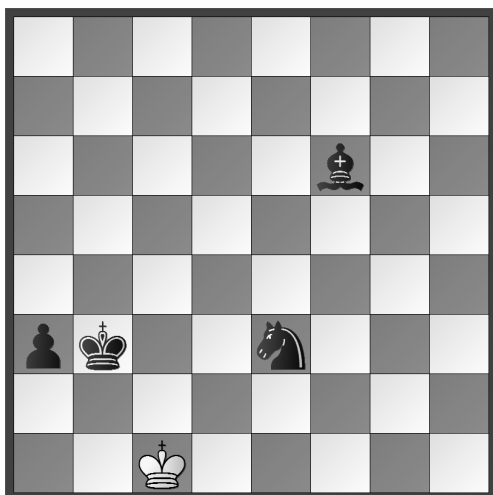

Diagram 2: Seidl–Řehák

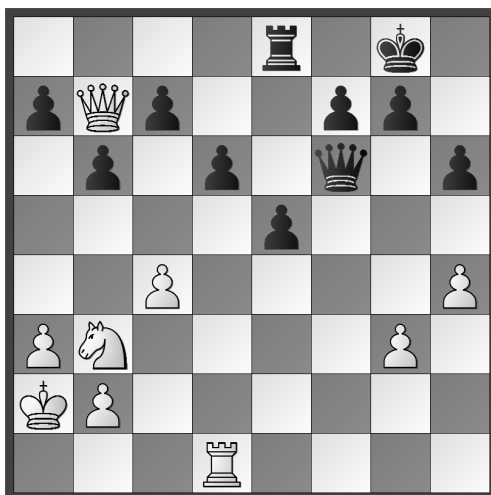

Diagram 3: Vosáhlo–Šustr

Z turnaje se dochovalo šest zápisů sehraných partií, což jsou dosud nejstarší známé partie náchodských hráčů. Ačkoliv se jedná „jen“ o partie hráčů z druhé poloviny tabulky, byly bojovné a nepostrádaly patřičné napětí, hrubé chyby i potřebný um.

Josef Kebort–Jaroslav Řehák ml., 1. kolo, Španělská: 1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Sb5 a6 4. Sa4 b5 5. Sb3 d6 6. d3 Jf6 7. 0-0 Sg4 8. c3 h6 9. Sd5 Dd7 10. Sc6 Dxc6 11. Jbd2 g5 12. Dc2 d5 13. Je1 Se2 14. Jdf3 Sxf1 15. Kxf1 Jg4 16. h3 h5 17. Jxg5 Sh6 ?? 18. hxg4 Sxg5 19. Sxg5 hxg4 20. Vd1 Vh1+ 21. Ke2 Dg6 22. Se3 f5 23. exf5 Dxf5 24. Kd2 d4 25. cxd4 exd4 26. Dc6+ Ke7 27. Dxc7+ Kf6 28. Dd6+ Kf7 29. Dxd4 Ve8 30. g3 Kg6 31. Jg2 Vxd1+ 32. Kxd1 Df3+ 33. Kd2 Dxc7 34. Dxc7+ Kf7 35. Dh5+ Ke7 36. Sg5+ Kd7 37. Df7+ Kd6 38. Dxe8 Dxf2+ 39. De2 Dxc7 40. Se3 De5 41. d4 Dg3 42. Kc3 a5 43. b4 axb4+ 44. Kxb4 Ke6 45. Kxb5 Db8+ 46. Ka4 Da7+ 47. Kb3 Kd5 48. Dc4+ Ke4 49. De6+ Kd3 50. Kb2 Db7+ 51. Db3+ Dxb3+ 52. Kxb3 Kxe3 53. Kc4 Ke4 54. a4 Kf5 55. a5 Ke6 56. d5+ Kd7 57. Kc5 Kc7 58. d6+ Kb7 59. a6+ Kxa6 60. d7 Kb7 61. d8D Ka7 62. Kc6 a černý vzdal, 1–0.

Adolf Seidl ml.–Jaroslav Řehák ml., 5. kolo, Střelcova hra: 1. e4 e5 2. Sc4 Sc5 3. Jf3 h6 4. h3 Jf6 5. Jc3 0-0 6. Jc3 0-0 7. a3 a6 8. Se3 Sxe3 9. fxe3 b5 10. Sa2 c5 11. Sd5 Va7 12. d4 exd4 13. exd4 Ve7 14. 0-0 c4 15. De2 Se6 16. Sxe6 fxe6 17. e5 Jh5 18. exd6 Dxd6 19. De5 Dxe5 20. Jxe5 Vxf1+ 21. Vxf1 Kh7 22. Je4 Jd7 23. Jxd7 Vxd7 24. Jc5 Vd6 25. c3 Kg6 26. Kh2 Jf4 27. g4 h5 28. gxh5+ Kxh5 29. Vg1 g5 30. Vf1 Jd5 31. Je4 Vd8 32. Vf7 Vg8 33. Jg3+ Kg6 34. Va7 Jf4 35. Vxa6 Vh8 36. Kg1 Jxh3+ 37. Kf1 Vf8+ 38. Ke1 Jf4 39. Vb6 Jd3+ 40. Ke2 Vf2+ 41. Ke3 g4 42. Vxe6+ Kf7 43. Vb6 Vf3+ 44. Ke4 Vxc3 45. d5 Jf2+ 46. Kf4 Vf3+ 47. Ke5 g3 48. Vb7+ Kg6 49. Vb8 Kg7 50. d6 g2 51. d7 Vd3 52. Vb7 Kf8 53. Vb8+ Ke7 54. Vg8 Vxd7 55. Vxc7 Jd3+ 56. Kf5 Vd5+ 57. Ke4 Kd6 58. Vd2 Kc5 59. Vh2 Ve5+ 60. Kf3 Je1+ 61. Kf4 Kd6 62. Vh6+ Kd5 63. Vh8 Ve4+ 64. Kf5 Ve5+ 65. Kf4 Jd3+ 66. Kf3 Jxb2 67. Vd8+ Kc6 68. Kf4 Jd3+ 69. Kf3 Kc7 70. Vd4 Vf5+ 71. Ke4 Vf4+ 72. Kd5 Vxd4+ 73. Kxd4 Kc6 74. Ke3 Kc5 75. Kd2 Kd5 76. Ke3 Jb2 77. Kd2 Ke4 78. Kc2 Ja7 79. Kd2 Jc5 80. Ke2 Jb3 81. Kd1 Kd3 82. Ke1 Kxc3 83. Kd1 Jd4 84. Kc1 Je2+ 85. Kb1 Kd2 86. Kb2 Jd4 87. Kb1 Jb3 88. Ka2 Kd3 89. Kb1 c3 90. a4 bxa4 91. Ka2 c2 92. Ka3 Kc4 93. Ka2 Kb5 94. Ka3 Jc5 95. Ka2 Jd3 96. Ka3 Jb2 97. Ka2 Jc4 98. Ka1 a3 99. Ka2 Kb4 100. Ka1 Jd2 101. Ka2 Jb1 102. Ka1 Jd2 103. Ka2 Jc4 104. Ka1 c1S !? 105. Ka2 Kc3 106. Kb1 Sb2 107. Ka2 Kb4 108. Kb1 Je3 109. Ka2 Sf6 110. Kb1 Kb3 111. Kc1 /viz diagram 2/ 111. -Sc3 ! 112. Kb1 Jd1 113. Kc1 Jb2 114. Kb1 a2+ 115. Kb1 Jd3 mat, 0-1.

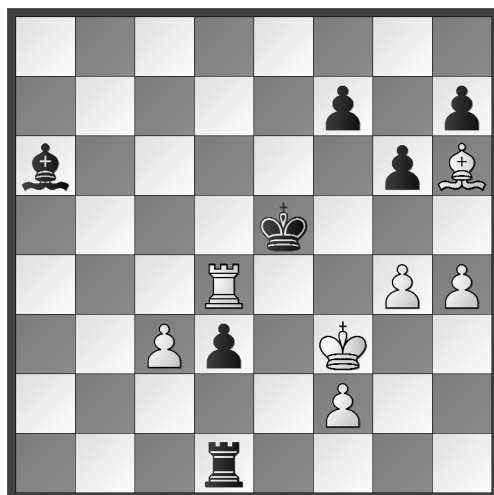

Diagram 4: Řehák–Vosáhlo

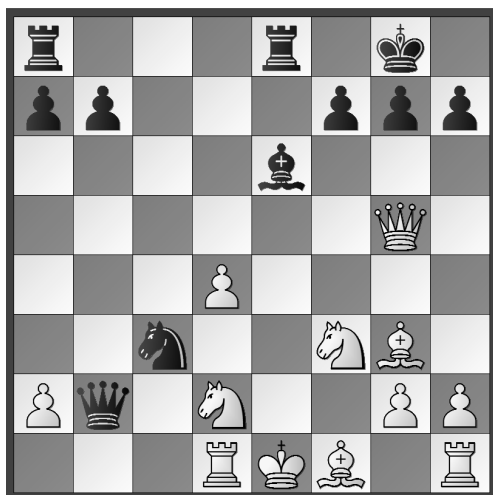

Diagram 5: Řehák–Čipera

Václav Vosáhlo–Jindřich Šustr, 5. kolo, Italská: 1. e4 e5 2. Jf3 Jf6 3. Sc4 Jc6 4. d3 Sc5 5. a3 Jg4 6. Se3 Sxe3 7. fxe3 Jxe3 8. De2 Jxc4 9. dxc4 Jd4 10. Dd3 Jxf3+ 11. Dxf3 0-0 12. Jd2 b6 13. 0-0-0 Dg5 14. Vhf1 Sb7 15. g3 Vae8 16. h4 Dh6 17. Kb1 Ve6 18. Jb3 d6 19. Vf2 Vf6 20. De2 Sxe4 21. Vxf6 Sxc2+ 22. Dxc2 Dxf6 23. Ka2 Ve8 24. De4 h6 25. Db7 /viz diagram 3/ 17. -e4 26. Dxc7 Ve6 27. Dxa7 e3 28. Jd4 e2 29. Jxe2 Vxe2 30. Dxb6 Kh7 31. Vd4 Df2 32. Vxd6 De3 33. g4 f6 34. Db7 Dc5 35. Vc6 De5 36. h5 Vc2 37. Db3 De4 38. Db7 Dxc4 a černý vzdal, 1-0.

Jaroslav Řehák ml.–Václav Vosáhlo, 6. kolo, Hra tří jezdců: 1. e4 e5 2. Jf3 Jf6 3. Jc3 Sc5 4. Jxe5 De7 5. d4 d6 6. Jd5 Jxd5 7. exd5 dxe5 8. dxc5 Dxc5 9. Se3 Db4+ 10. c3 Dxb2 11. Dc1 Dxc1+ 12. Vxc1 0-0 13. Sc4 a6 14. 0-0 b5 15. Sb3 Sf5 16. d6 cxd6 17. Sd5 Jc6 ?? 18. Sxc6 Vab8 19. Vfd1 Vfd8 20. Sa7 Vbc8 21. Sb6 Vf8 22. Vxd6 Se6 23. Sb7 Vc4 24. Sxa6 Va4 25. Sxb5 Vxa2 26. Vd8 Vb2 27. Vxf8+ Kxf8 28. Sc5+ Kg8 29. Vd1 g6 30. Vd8+ Kg7 31. Sf8+ Kf6 32. Sd3 Vd2 33. h4 e4 34. Sh6 Vd1+ 35. Kh2 exd3 36. Kg3 Kf5 37. Kf3 Sc4 38. Vd4 Sa6 39. g4+ Ke5 ? /viz diagram 4/ 40. Sf4+ ! Ke6 41. Vd6+ Ke7 42. Vxa6 Vh1 43. Va7+ Ke6 44. Va6+ Kd5 45. Ke3 Vxh4 46. Kxd3 Vxc4 47. c4+ Kc5 48. Sd6 mat, 1-0.

Jaroslav Řehák ml.–Karel Čipera, 8. kolo, Královský gambit: 1. e4 e5 2. f4 Jc6 3. Jf3 exf4 4. d3 Jf6 5. Sxf4 De7 6. De2 Dc5 7. Sxc7 d6 8. e5 Jd5 9. exd6+ Jce7 10. dxe7 Sxe7 11. Sg3 0-0 12. d4 Db4+ 13. c3 Db6 14. Jbd2 Dxb2 15. Vd1 Jxc3 16. Dxe7 Se6 17. Dg5 Vfe8 ? /viz diagram 5/ 18. Se5 ! g6 19. Dh6 f6 20. Sxf6 Kf7 21. Dg7 mat, 1-0.

Václav Vosáhlo–Adolf Seidl ml., 11. kolo, Štřelcova: 1. e4 e5 2. Sc4 Sc5 3. d3 h6 4. Jf3 d6 5. h3 c6 6. a3 d5 7. exd5 cxd5 8. Sb3 Dd6 9. 0-0 b5 10. De1 Jc6 11. Jc3 a6 12. Sxd5 Se6 13. Sxc6+ Dxc6 14. Dxe5 Sd6 ?? 15. Dxc7 Sxh3 16. Ve1+ Kd7 17. Dxc8 Sxg2 18. Kxc7 Je7 19. Df6 Vg8+ 20. Kf1 h5 21. Dxf7 Ve8 22. Dxh5 Kc8 23. Jd4 Dd7 24. Ve6 Kd8 25. Sg5 Sc5 26. Jc6+ Kc7 27. Sf4+ Kb7 28. Ja5+ Kc8 29. Dxc5+ Jc6 30. Vxc6+ Kd8 31. Sg5+ a černý vzdal, 1-0.⁶⁴

Klub rovněž odebíral Časopis českých šachistů. Ze spolkové knihovny se dochovala pouze tato čísla: ročník 1912 (leden a únor) a ročník 1913 (únor, červen, prosinec).⁶⁵ Při náhodském klubu vyvíjel aktivní činnost také studentský, též zvaný akademický odbor, jenž měl

⁶⁴ SOkA Náchod, KČŠ Náchod, karton 1, nález z 9. 7. 1987. – Partiové ukázky byly přepsány podle obvyklé notace, tedy i se znaménky braní (x) a šachu (+).

⁶⁵ SOkA Náchod, KČŠ Náchod, karton 1, nález z 9. 7. 1987.

svého zástupce ve výboru. V r. 1913 nejdříve vypsal prázdninový klasifikační turnaj a následně 10. srpna sehrál přátelský zápas⁶⁶ v sousední Polici (n. Met.) s vítězným výsledkem 4,5:2,5 (viz další text).⁶⁷

Šachové hnutí v Náchodě se však šířilo i mimo již zmíněný Klub. Místní týdeník Podkrkonošské rozhledy, tiskový orgán sociálních demokratů, přinesl na jaře 1912 zajímavou zprávu o počátcích dělnického šachu: *Přátele hry v šachu vyzýváme, by se dostavili v neděli dne 14. t. m. o druhé hodině odpolední do besídky hostince U Terčů. Na této schůzce krom hry dohodneme se o další činnosti zdejších šachistů.*⁶⁸ Sportovní kroužek při textilní firmě Eduard Doctor v Náchodě (označován zkratkou SK IX ED) vznikl na jaře 1913. Sídлил v hostinci U Kuklů na Plhově a zřejmě sdružoval dělnické šachisty národních socialistů. Dne 9. března 1913 sehrál zřejmě první přátelský zápas s kroužkem soc. dem. dělnických šachistů s výsledkem 10 ku 26. Ve dnech 4. a 18. května 1913 sehrál tento kroužek dva hromadné zápasy se šachisty z Hronova s výsledky 4:8 a 13:3.⁶⁹ Následně v červenci 1913 byl založen Dělnický kroužek šachistů, jenž měl 20 členů.⁷⁰ Mezitím bylo ještě uveřejněno oznámení, že Sportovní klub Náchod zakládá odbor šachistů, přihlášky přijímá Bohumír Máslo.⁷¹

V polovině zmíněného roku 1913 nastala v Náchodě pozoruhodná šachová situace, neboť královská hra se zde organizovaně hrála v několika spolicích najednou. Dosavadní poměry jistě výstižně charakterizovalo následující prohlášení: *Milovníkům hry šachové! Je tomu již slušná řada let, co ustavil se v kavárně p. K. Krouského Klub českých šachistů. Byl to nový spolek, jakého Náchod dosud neměl a jakému se daří jen ve větších městech, kde je více inteligence, více smyslu pro ušlechtilou duševní zábavu, jakou je královská hra v šachy. Od té doby do dnešního dne prodělal různé krize: živořil, ale také kvetl. Dnes živoří, poněvadž odešly z Náchoda mnohé síly, jež spolek s nadšením nevšedním udržovaly. Ale nemusel by živořit, poněvadž dle nejnovější informace naší je ve městě mnoho a mnoho šachu ctitelů. Těšilo by nás, kdyby klub zase se vzpružil, kdyby tato královská hra, již holduje celý svět, opět vešla v oblibu a hojně se pěstovala. Proto voláme upřímně ke všem, jež hra v šachy těší, aby ke Klubu českých šachistů přistoupili a tuto sobotu 4. dne měsíce října t. r. po 7. hod. večerní do místnosti klubovní U Řeháků k informační schůzi se dostavili. Zveme každého, ať je povolání jakéhokoliv, a předem připomínáme, že se vynasnažíme, by v kroužku našem našel nejen duševní osvěžení, ale i milé zábavy. Za Klub českých šachistů v Náchodě dne 1. října 1913: ing. Kebort, předseda, V. Vosáhlo, jednatel.*⁷²

Zdali výzva splnila očekávání, není blíže známo. Pouze je jisté, že ke dni 8. června 1914 byly schváleny stanovy Dělnického klubu šachistů.⁷³

⁶⁶ Pořádání těchto hromadných přátelských zápasů místního či meziměstského charakteru bylo velmi aktuální záležitostí. Sice znamenaly větší nároky na organizační zajištění (nominaci hráčů, dopravu, apod.), ovšem zase se staly velmi atraktivní soutěžní událostí, neboť reprezentace klubu a soutěživost mezi nimi byla pro většinu členů, zejména těch mladších, silně motivující.

⁶⁷ Náchodské listy, 15. 8. 1913; Časopis českých šachistů, říjen 1913, r. VII., č. 10, s. 159 (zprávy).

⁶⁸ Podkrkonošské rozhledy, 12. 4. 1912.

⁶⁹ Náchodské listy, 7. 3., 14. 3., 16. 5. a 24. 5. 1913.

⁷⁰ Časopis českých šachistů, prosinec 1913, r. VII., č. 12, s. 191 (zprávy).

⁷¹ Náchodské listy, 14. 3. 1913.

⁷² SOKa Náchod, KČŠ Náchod, karton 1, nález z 9. 7. 1987. – Tento rukopisný text prohlášení byl v menší úpravě publikován také v místním tisku, viz Náchodské listy, 3. 10. 1913.

⁷³ SOKa Náchod, OÚ Náchod, kniha 254 (rejstřík spolků 1885/1899–1945/1948). – SOKa Náchod, AM Náchod, kniha 213 (kronika města 1904–1918), s. 444.

Červený Kostelec

V r. 1898 se druhého českého turnaje korespondenčního, který pořádala redakce Č. L. Š., zúčastnil jistý pan Linhart z Červeného Kostelce.⁷⁴ Ten v deváté skupině dělil první místo ziskem jednoho bodu ze dvou partií. Pořadatelem této skupiny byl přitom učitel Jan Hostáň z nedalekých Brzic (viz další text).⁷⁵

Zajímavou zprávu následně přinesl týdeník Ratibor v souvislosti s krajinou hospodářskou výstavou v Červeném Kostelci: *Šachový sjezd v Červeném Kostelci. U příležitosti krajiné výstavy bude se dne 12. a 13. srpna odbývati v Červeném Kostelci český šachový sjezd spojený s turnajem. Program bude následující: Dne 12. srpna večer sejdou se účastníci v hotelu na náměstí, vzájemně se seznámí a změří své síly ve volných partiích. Dne 13. srpna ráno před 10. hodinou vylosovány budou skupiny o čtyřech hráčích. V 10 hod. hra i hráti se bude o ceny věčné, jež mecenáši šachu k turnaji darují, i peněžité (malý vklad). Po hodinové přestávce v poledne hráti se bude do úplného ukončení. Turnaj zakončí se podvečer řešením úlohy, prohlášením výsledku zápasu a rozdělením cen, jež budou v každé skupině dvě. Řešiti se bude úloha dvoutahová od slavného Českého spolku šachovního v Praze. K tomu účelu zvlášť zasláná i rozpečetí se obálka s úlohou teprv po skončeném zápasu. Všichni přátelé královské hry šachové, této koruny všech her, zvlášť pak šachisté-krajané, necht' neopomenou se k tomuto v naši krajině dosud nebývalému setkání dostaviti.*⁷⁶ Citované oznámení bylo z Červeného Kostelce zasláno redakci Ratiboru v Hradci Králové a dále redakcím Českého venkova v Jaroměři a Náchodských novin v Opočně na poslední chvíli, až 10. srpna. Téhož dne bylo rovněž zasláno i Janu Hostáňovi do Habřiny (!).⁷⁷ Takto narychlo ohlášený sjezd⁷⁸ se v uvedených dnech 12. a 13. srpna 1899 v Červeném Kostelci skutečně konal,⁷⁹ ovšem účast v něm nebyla asi nijak valná, jak co do počtu, tak i do kvality. Jeho vítězem se zřejmě stal Jan Hostáň,⁸⁰ podrobné výsledky zůstaly ovšem utajeny.⁸¹

Významným datem pro místní šachisty je bezesporu den 21. září roku 1908 (pondělí). Toho dne se ustavil Kroužek šachistů v Červeném Kostelci. Jeho stanovy byly schváleny dne 30. září 1908. Povolující výměr zaslalo české místodržitelství úředníku spořitelny a známému místnímu mecenáši Břetislavu Umlaufovi co zástupci přípravného výboru. Ve valné hromadě dne 25. února 1909 byl zvolen starostou Vilém Kejzlar, místostarostou František Dlouhý. V ustavující výborové schůzi byl pověřen funkcí jednatele učitel Jan Klos, funkcí pokladníka Břetislav Umlauf. O rok později, 10. února 1910, byl novým předsedou zvolen Jan Novák, místopředsedou opět František Dlouhý, jednatelem Josef Schick, pokladníkem opět Břetislav Umlauf. Dne 8. února 1912 byly nové volby – předsedou se stal Jan Klos, místo-

⁷⁴ Mohl jim být Augustin Linhart, t. č. činný předseda červenokosteleckého Sokola.

⁷⁵ České listy šachové, květen 1898, r. III, č. 5 (zprávy).

⁷⁶ Ratibor, 12. 8. 1899, s. 486.

⁷⁷ SOkA Náchod, AM Červený Kostelec, podací protokol 4 (1898-1899, krajiná výstava), záznamy z 10. 8., čj. 2772-2774 a 2779 (!).

⁷⁸ Předem zveřejněný program krajiné výstavy v Červeném Kostelci se ale o šachovém sjezdu vůbec nezmiňoval, ačkoliv jiné spolky (např. Sokol, cyklisté) zde předem ohlašovaly své akce. (Ratibor, 22. 7. 1899, s. 437, 5. 8. 1899, s. 470.)

⁷⁹ České listy šachové, září 1899, r. IV., č. 9 (zprávy).

⁸⁰ SOkA Náchod, AM Červený Kostelec, podací protokol 4 (1898-1899, krajiná výstava), záznamy z 31. 8., čj. 2561 a 2570 (!), korespondence s Janem Hostáněm ze Sněžného.

⁸¹ Tamtéž. Podle této korespondence se turnaj šachový neobdržel na výstavě a z toho důvodu vítěz šachistů zřejmě neobdržel cenu. – Jiné podrobnosti nejsou dosud známy. Šachové aktivity učitele Jana Hostáně z Brzic (viz další text).

předsedou znovu František Dlouhý, jednatelem učitel Jan Karpaš. Stejně funkcionářské složení přinesly volby v dubnu 1913. Tehdy měl kroužek 20 členů *vesměs činných* a měl spolkovou místnost v hotelu Praha. V únoru 1914 došlo k mírným změnám, znovu byli zvoleni Jan Klos předsedou a Jan Karpaš jednatelem, novým pokladníkem se ale stal obchodník Alfréd Sauer. Zůstal stejný počet řádných členů – dvacet, ale změnila se spolková místnost, která se nyní nacházela v hotelu Modrá hvězda.⁸²

Mezitím se jeho aktivní funkcionáři, učitelé Jan Klos a Jan Karpaš, úspěšně zúčastnili významné akce – pátého sjezdu Ústřední jednoty českých šachistů. Sjezd byl pojat velkoryse, konal se v Mladé Boleslavi ve dnech 27. srpna až 8. září 1913 za hojné účasti šachistů z Čech a Moravy. Červenokostecký kroužek šachistů se stal řádným členem ÚJČŠ a oba jeho zástupci co hráči se ve sjezdových turnajích umístili na předních místech, viz příložené tabulky.⁸³

Vedlejší turnaj – 4. skupina (31. srpen–2. září):

Pořadí	Hráč	Klub	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Body
1.	Arnold	Dobruský Praha	–	1	1	0	1	1	4
2.	Hanuš	Dobruský Praha	0	–	1	1	1	1	4
3.	Klos	Červený Kostelec	0	0	–	1	1	1	3
4.	Miřtitínský	Nový Bydžov	1	0	0	–	1	1	3
5.	Konečný	Mladá Boleslav	0	0	0	0	–	1	1
6.	Máslo	Dvůr Králové	0	0	0	0	0	–	0

Skupinový turnaj – 1. skupina (4.–8. září):

Pořadí	Hráč	Klub	1.	2.	3.	4.	5.	Body
1.	J. Karpaš	Červený Kostelec	–	½	1	1	1	3,5
2.	E. Klouček	Nymburk	½	–	1	1	1	3,5
3.	B. Kostlán	Zásada	0	0	–	1	1	2
4.	Černý		0	0	0	–	1	1
5.	Ptáčník		0	0	0	0	–	0

Skupinový turnaj – 5. skupina (4.–8. září):

Pořadí	Hráč	Klub	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Body
1.	J. Klos	Červený Kostelec	–	1	1	0	1	1	4
2.	M. Sova	Pudlice (!)	0	–	1	1	1	1	4
3.	J. Pšád	Plzeň	0	0	–	1	1	1	3
4.	Valeš		0	0	0	–	1	1	2
5.	Toman		1	0	0	0	–	½	1,5
6.	Tykač		0	0	0	0	½	–	0,5

V období válečných let Kroužek stagnoval, mj. jeden jeho člen, tovární úředník Josef Lokvenc, zemřel v italském zajetí. Zbývající členové se scházeli *ke hře* v hotelu Záložna v úterý a neděli. Funkce předsedy a jednatele stále vykonávali zdejší učitelé Jan Klos a Jan Karpaš.⁸⁴ K oživení činnosti došlo v souvislosti s letním turnajem v nedaleké Běluni u Hoříček (viz

⁸² SOka Náchod, OÚ Náchod, kniha 212 (rejstřík spolků), agenda (sign. 18/K/47).

⁸³ Časopis českých šachistů, září 1913, r. VII., č. 9, s. 134-144 (zprávy).

⁸⁴ Časopis českých šachistů, leden 1917, r. XI., č. 1, s. 15 (zprávy).

další text): *Na cestě k turnaji běluňskému zastavil se zde mistr L. Prokeš a sehrál dne 10. srpna v Kroužku šachistů v Červeném Kostelci proti pěti hráčům simultánně 18 partií, z nichž pouze p. učitel J. Klos mohl docílit 2 remis.*⁸⁵

Police nad Metují

Datum založení místního kroužku se váže k červnu 1912: *Šachistům a všem přátelům šachu v Polici a okolí oznamujeme, že se utvořil šachový kroužek, který koná každý čtvrtek a sobotu o půl 9. hodině večer šachové večírky ve sborovně sokolovny. Tamtéž přijímají se přihlášky nových členů, za které mohou se hlásiti i začátečníci, pro které bude pořádán zvláštní kurs.*⁸⁶ Nový kroužek záhy rozvinul velmi aktivní činnost. V průběhu března 1913 sehrál dva meziměstské zápasy s hronovským kroužkem. První zápas v Hronově (9. 3.) vyhrál v poměru 5:2, v odvetě v Polici (25. 3.) dokonce 8,5:3,5. Přitom oba hromadné zápasy *byly sledovány s napětím četnými diváky.*⁸⁷ V červenci 1913 zase sehrál dva zápasy s Českým šachovým kroužkem v Broumově. Oba zápasy vyhrál: první (6. 7.) v poměru 4:1, odvetu (27. 7.) jen těsně 4:3.⁸⁸ Dne 10. srpna 1913 sehrál doma další přátelský zápas, tentokrát se studentským odborem náchodského KČŠ. Domáci prohráli 2,5 ku 4,5, když hosté měli jednoznačnou převahu na prvních čtyřech šachovnicích: Kozler–Macek 0:1 (Vídeňská), Gutfreund–Čáp 0:1 (Dámský gambit), Trčka–Hejda 0:1 (Střelcova), Bureš–Řehák 0:1 (Střelcova), Vaníček–Kláštèrecký 1:0 (Hra 3 jezdců), Vojtěch–Marvan 1/2 (Italská), Weisenstein–Jakubec 1:0 (Nepravidelná).⁸⁹

Hronov

Zde byl šachový kroužek založen dne 25. prosince 1912 (středa), jak se uvádí v jeho pamětní knize,⁹⁰ bohužel bez dalších podrobností. Rovněž i on vzápětí zahájil svou činnost. V březnu 1913 sehrál výše zmíněný a velmi sledovaný zápas s polickým kroužkem. V květnu zase sehrál již zmíněný zápas s kroužkem Ed. Doctor Náchod.⁹¹ Dne 12. října 1913 vyhrál v poměru 6:3 další přátelský zápas, a sice s Dělnickým kroužkem šachistů v Náchodě. Dochované výsledky podle šachovnic: Kouba–Venc 1/2, Petráň–Malina 1/2, Fuchs–Žďárek 1:0, Červíček–Nýč 0:1, Bartoň–Slezák 1:0, Kabelák–Pšenička st. 1:0, Honců–Moravec 0:1, Kousal–Pšenička ml. 1:0, Šmejkal–Tok 1:0. Ve zprávě se ještě uvádělo: *Víme, že je v Hronově mnoho milovníků královské hry této a zveme všechny na čtvrteční večery šachové v hotelu Sokol. Tento týden začne se s turnajem domácích sil.*⁹² Bezesporu šachovou událostí číslo jedna bylo vystoupení

⁸⁵ Časopis českých šachistů, září 1917, r. XI., č. 9, s. 127 (zpráva).

⁸⁶ Lidové proudy, 14. 6. 1912.

⁸⁷ Časopis českých šachistů, březen 1913, r. VII., č. 3, s. 47 (zpráva).

⁸⁸ Časopis českých šachistů, srpen 1913, r. VII., č. 8, s. 126 (zpráva).

⁸⁹ Náchodské listy, 15. 8. 1913.

⁹⁰ Tato dvousvazková pamětní kniha, pečlivě vedená pozdějším dlouholetým jednatelem Hynkem Otto a zachycující slavné období hronovského šachu až do cca sedmdesátých let minulého století, se dosud nachází v soukromém vlastnictví (rodině pana Bořivoje Otto, současného předsedy šachového oddílu TJ Hronov).

⁹¹ Časopis českých šachistů, březen 1913, r. VII., č. 3, s. 47 (zpráva).

⁹² Náchodské listy, 17. 10. 1913.

známého českého mistra Karla Hromádky⁹³ v Hronově dne 15. března 1914. Tamnímu kroužku se podařilo zajistit jeho simultánní produkci na 25 šachovnicích v hostinci U zeleného stromu. Soudobá novinová zpráva přinesla z této události zajímavou statistiku: domácích hráčů z Hronova nastoupilo 16, z Police 4, z Náchoda – Dělnického klubu 3 a z Červeného Kostelce 2. Šachový mistr Hromádka vyhrál 19 partií, 4 remizoval a 2 prohrál. Z hronovských hráčů 1 vyhrál a 1 remizoval, z polických 2 docílili remízu, z náchodských 1 vyhrál a z kosteleckých 1 remizoval. Celkem 25 partií bylo sehráno za 3 hodiny, nejkratší skončena v 16 tazích, nejdelsí ve 42 tazích. Atraktivní akce ještě více popularizovala šachovou hru. *Že královská tato hra těší se u nás větší a větší oblibě, dokázala hojná návštěva hostí, kteří se zájmem mistrovu hru až do konce sledovali.*⁹⁴ Nezbývá než ještě doplnit jména těch úspěšných: *Vyhráli Kabelák a Žďárek, remizovali Petrář, Kozler, Vaníček a Klos.*⁹⁵ Tento slibný vývoj byl ale vzápětí přerušen nastávající první světovou válkou.

Jan Hostáň (do 1914)

Zajímavou šachovou osobností zdejšího regionu byl bezesporu již několikrát zmíněný Jan Hostáň (*23. srpen 1869 Neznášov; †28. září 1940 Praha-Spořilov), dlouholetý řídicí učitel v Brzicích.⁹⁶ Pocházel z rodiny chalupníka Jana Hostáně z Neznášova čp. 24, úspěšně vychodil měšťanskou školu v Jaroměři a poté absolvoval renomovaný Učitelství ústav v Hradci Králové, kde složil zkoušky dospělosti (1889) a způsobilosti (1895). Jako podučitel působil krátce na školách v nedaleké obci Vlkov a dále v chudých horských obcích Dobřany a Sněžné, jež se nacházejí v Orlických horách. Od 1. března 1897 byl jmenován učitelem v Brzicích, v únoru 1908 se stal řídicím učitelem tamtéž.⁹⁷ Mezitím – 28. května 1896 – se na Sněžném oženil s Annou Dyntarovou (*1. únor 1879 Sněžné), dcerou tamního hostinského Jáchyma Dyntara. Novomanželům se již v Brzicích, čp. 22, narodily tři děti: dcera Marie (*2. duben 1897, †14. červen 1897), syn Jan (*2. červen 1898) a dcera Lidmila (*26. únor 1901).⁹⁸

Tento známý šachový nadšenec mohl (ale i nemusel) svou zálibu poprvé uplatnit ve stolní společnosti, jež se označovala jako *Kroužek U zlatého kříže v Jaroměři* a která přibližně od poloviny osmdesátých let luštila publikované úlohy v proslulých rubrikách Světozoru a Zlaté Prahy.⁹⁹ Zřejmě to byl on, kdo pod pseudonymem *J. Mrkot* v *Neznášově* zaslal počátkem roku 1893 do čerstvě založené šachové rubriky nového časopisu *Besedy lidu* správné

⁹³ Karel Hromádka (1887–1956), plukovník československých legií, přední šachový mistr a československý reprezentant, tvůrce průkopnických idejí v jedné variantě Indické obrany: 1. d4 Jf6 2. c4 c5 3. d5 d6 – jako tzv. Hromádkova indická (*Malá encyklopedie šachu*, s. 131.).

⁹⁴ Náchodské listy, 20. 3. 1914.

⁹⁵ Časopis českých šachistů, červen 1914, r. VIII, č. 6, s. 93 (zprávy).

⁹⁶ Monografie o Janu Hostánovi neexistuje, takže jeho život a šachovou činnost je nutno rekonstruovat podle dostupných informací. – Srovnej též editovanou vzpomínku jeho syna (viz další text). – Zajímavé, ale všelijak roztroušené zmínky o jeho bohaté šachové činnosti lze dosud najít v soudobém tisku, v blíže nespecifikovaném množství různých šachových hlídek, bohužel někdy velmi obtížně dostupných. – Všechny tyto jeho aktivity nelze ale momentálně v úplnosti postihnout, uvedeny jsou pouze dosavadní poznatky.

⁹⁷ SOkA Náchod, NŠ Brzice, kniha 2 (kronika), s. 39, 92 a 94.

⁹⁸ SOkA Náchod, sbírka duplikátů matrik, Farní úřad ř.-k. Nový Hrádek a Farní úřad ř.-k. Chvalkovice, knihy narozených, oddaných a zemřelých pro období let 1895–1910.

⁹⁹ Podrobnosti nejsou bohužel známy, takže se samozřejmě jedná o pouhou, nijak prokazatelnou úvahu, ale časová posloupnost se tu přímo nabízí.

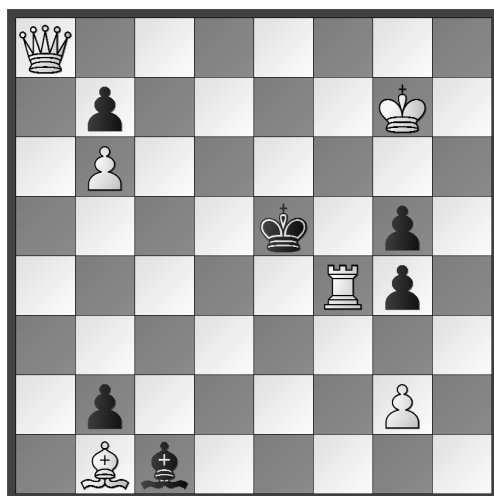

Diagram 6: Hostáň (1)

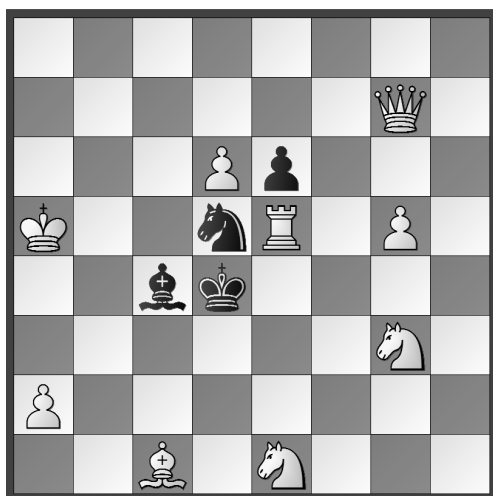

Diagram 7: Hostáň (2)

řešení úlohy č. 3.¹⁰⁰ O rok později (na jaře 1894), byla v téže rubrice¹⁰¹ zveřejněna úloha autora Jana Hostáně, tehdy podučitele v Dobřanech. Zřejmě se jedná o jeho historicky první úlohu (originál), která byla publikována, resp. je dosud známa šachové veřejnosti. Na připojeném diagramu byla pro čtenáře a potenciální luštitelů znázorněna tato pozice /viz diagram 6/: (Bílý: Kg7, Da8, Vf4, Sb1, Pb6, g2. – Černý: Ke5, Sc1, Pb2, b7, g4, g5. Mat třetím tahem.) Trojtažka měla tento úvodník: 1. Dc8 ! atd.¹⁰²

Dosud druhá jeho známá úloha pochází z přelomu let 1896 a 1897, tedy již jako podučitele ve Sněžném. Tehdy publikoval dvoutažku – /viz diagram 7/ (Bílý: Ka5, Dg7, Ve5, Sc1, Je1, Jg3, Pa2, d6, g5. – Černý: Kd4, Sc4, Jd5, Pe6. Mat druhým tahem. Řešení: 1. Dc7 ! atd.) v prestižním¹⁰³ českém šachovém periodiku – Českých listech šachových.¹⁰⁴ A o rok později tam průběžně zaslal další své úlohy, teď již z nového bydliště Brzic. Postupně jimi v pořadí byly třetí /viz diagram 8/ (Bílý: Kb3, Df7, Sd4, Pb4, b6, c2, f2, g2. – Černý: Kd6, Jc3, Pb7, f4. Mat třetím tahem. Řešení: 1. De8 ! atd. *Co práce začátečníka, uznání hodná.*),¹⁰⁵ čtvrtá /viz diagram 9/ (Bílý: Kf6, Db7, Vc2, Jf4, Pa3, d6, e4, f2, g3. – Černý: Kd4, Va2, Va5, Sg8, Pa4, b2, c5, e6, f3, g4. Mat třetím tahem. Řešení: 1. e5 ! atd. *Idea příliš průzračná.*),¹⁰⁶ pátá /viz diagram 10/ (Bílý: Kb1, Da7, Sc2, Sh6, Jb6, Pb2, b4, f5. – Černý: Kd4, Vc8, Sd5, Sg1, Ja8, Pc7, d6. Mat druhým ta-

¹⁰⁰ Besedy lidu, 1893, r. I., č. 14, s. 168 (šachy).

¹⁰¹ Zmíněnou šachovou rubriku tehdy vedli známí šachisté – novinář František Moučka (1854–1898) a přední problemista, zakladatel české školy úlohové Josef Pospíšil (1861–1916), viz *Malá encyklopedie šachu*, s. 253 a 301–302.

¹⁰² Besedy lidu, 1894, r. II., č. 16, s. 192 (šachy – úloha 35). Řešení tamtéž, č. 18, s. 216.

¹⁰³ Česká úlohová škola byla (nejen) v tomto období velmi uznávaným pojmem (srovnej: *Malá encyklopedie šachu*, s. 65). Začínající autor musel prokázat nejen nezbytný šachový um, ale i jistou dávku odvahy, neboť uznali, leč nároční páni redaktoři-úloháři každý pokus (a zejména nového autora) kriticky posoudili a teprve, když uznali, že je na odpovídající úrovni umělecké kvality, nechali ho publikovat, bylo-li ovšem místo.

¹⁰⁴ České listy šachové, leden 1897, r. II., č. 1, s. 12 (úloha 134), řešení tamtéž, březen 1897, s. 44.

¹⁰⁵ České listy šachové, leden 1898, r. III., č. 1, s. 14 (úloha 300), řešení tamtéž, březen 1898, s. 46.

¹⁰⁶ České listy šachové, červenec–srpen 1898, r. III., č. 7, s. 115 (úloha 399), řešení tamtéž, říjen 1898, s. 155, posudek tamtéž, listopad–prosinec 1898, s. 188.

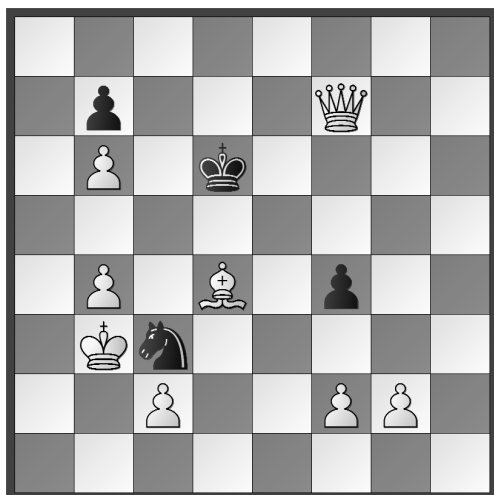

Diagram 8: Hostáň (3)

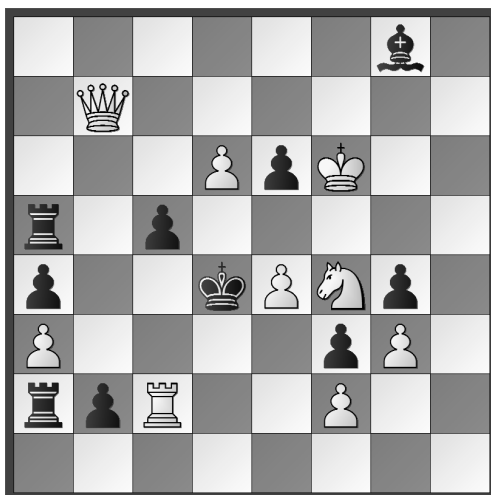

Diagram 9: Hostáň (4)

hem. Řešení: 1. b3 ! atd. *Dobrá dvoutažka se 4 čistými maty.*,¹⁰⁷ a šestá /viz diagram 11/ (Bílý: Kc7, De2, Sb1, Jf4, Pb6, d2. – Černý: Kc5, Sh4, Jh2, Jh7, Pa4, a5, b3, b7, d5, f6, g3. Mat třetím tahem. Řešení: 1. De2 ! atd. *Rovněž soubor tří pěkných variant.*)¹⁰⁸ Všechny úspěšně obstály v četné konkurenci, když je pro redakci *listů* tehdy posuzoval přední český úlohář Ing. Jiří Chocholouš,¹⁰⁹ který ještě několik let předtím, již v letech 1883 a 1884, jako železniční inženýr působil v nedalekém Meziměstí (Halbstadt).¹¹⁰

Samozřejmě těchto úloh bylo jistě více, četné originály určitě Jan Hostáň zasílal, jak bývalo běžným zvykem, i do jiných časopiseckých hlídek, neboť ty často pořádaly různé soutěže ve skladebním šachu. Ve zmíněných *Besedách lidu* publikoval v r. 1898 další svou úlohu /viz diagram 12/ (Bílý: Kb2, Dh8, Ve5, Pc6, g4. – Černý: Kd4, Ja1, Pg6. Mat třetím tahem. Řešení: 1. g5 ! atd.)¹¹¹ a rovněž tamtéž řešil úlohy ostatních autorů.¹¹² Svá úspěšná řešení zase jiných publikovaných úloh posílal v prvním pololetí r. 1899 také do *Světozoru*,¹¹³ kde se ve vypsané řešitelské soutěži umístil mezi nejlepšími deseti řešiteli s plným bodovým ziskem.¹¹⁴ Přibližně v této době (1898) byla jedna jeho úloha (trojtažka) publikována v časopisu *Zlatá Praha* jako úloha č. 800, o níž se v posudku zmínil i Jiří Chocholouš v *Českých listech šachových*.¹¹⁵ Jan

¹⁰⁷ *České listy šachové*, září 1898, r. III., č. 9, s. 142 (úloha 426), řešení tamtéž, listopad–prosinec 1898, s. 173, posudek tamtéž, s. 189.

¹⁰⁸ *České listy šachové*, březen 1899, r. IV., č. 3, s. 43 (úloha 510), řešení tamtéž, květen 1899, s. 75, posudek tamtéž, červen 1899, s. 91.

¹⁰⁹ Ing. Jiří Chocholouš (1856–1930), významný představitel české úlohové školy (*Malá encyklopedie šachu*, s. 137).

¹¹⁰ *Deutsche Schachzeitung*, září 1883, r. XXXVIII., č. 9, s. 288 (listárna); tamtéž, srpen 1884, r. XXXIX., č. 8, s. 256 (listárna); Chocholouš, J.: *Několik vzpomínek na Josefa Pospíšila*. Časopis českých šachistů, květen–červen 1918, r. XII., č. 5–6, s. 64–65.

¹¹¹ *Besedy lidu*, 1898, r. VI., č. 9, s. 108 (šachy – úloha 75), č. 11, s. 132 (řešení).

¹¹² Tamtéž, čísla 9, s. 108; 10, s. 120; 12, s. 144; a 18, s. 216.

¹¹³ *Světozor*, 1899, čísla 14 (10. 2.), 16 (24. 2.), 24 (21. 4.) a 30 (2. 6.), obálky (šachy).

¹¹⁴ *Světozor*, 2. 6. 1899, č. 30 (šachy – obálka). – Tuto hlídku tehdy pořádali již zmínění šachisté J. Pospíšil a J. V. Štefanydes.

¹¹⁵ *České listy šachové*, listopad–prosinec 1898, r. III., č. 11–12, s. 188, posudky Jiřího Chocholouše.

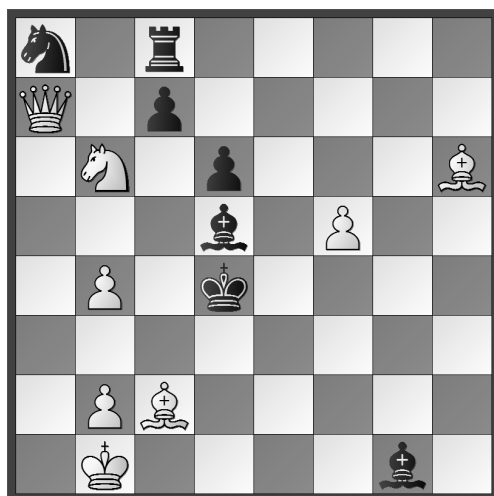

Diagram 10: Hostáň (5)

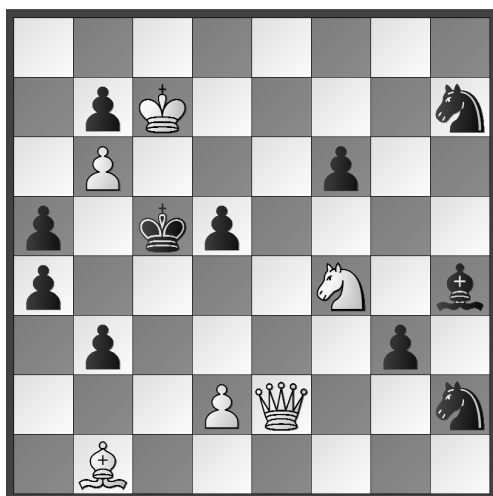

Diagram 11: Hostáň (6)

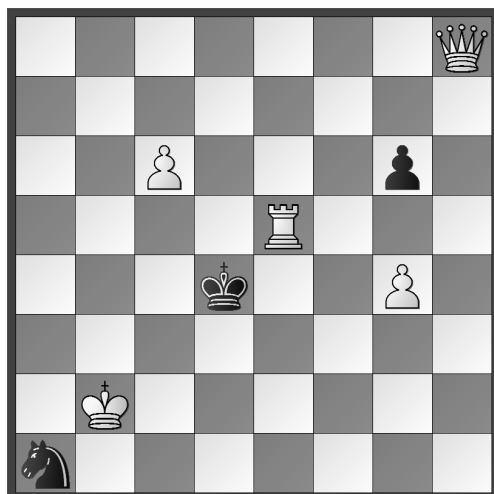

Diagram 12: Hostáň (7)

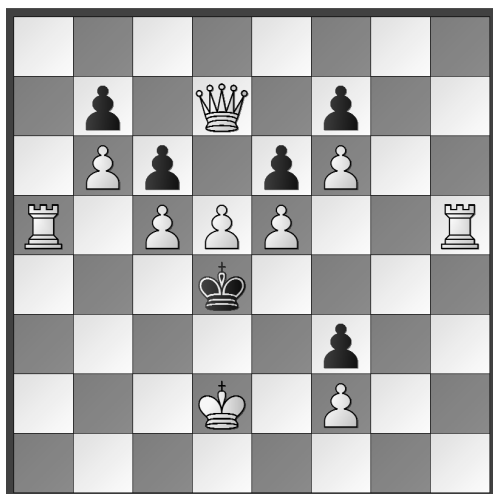

Diagram 13: Hostáň (8)

Hostáň rovněž přispíval i do dalších šachových periodik české provenience. V pokračujících Šachových listech mu v září 1901 vyšla dvoutažka /viz diagram 13/ (Mat druhým tahem: Bílý: Kd2, Va5, Vh5, Dd7, Pb6, c5, d5, e5, f2, f6. – Černý: Kd4, Pb7, c6, e6, f3, f7. Řešení: 1. Kc2 ! atd.)¹¹⁶ a v nově vydávaném Časopisu českých šachistů v červnu 1906 zase trojtažka /viz diagram 14/ (Bílý: Kc2, Df7, Vd8, Jd7, Pa3, g3, h6. – Černý: Kd5, Pc7, c6, c3, e7, e6, g5, g4, h7. Mat třetím tahem. Řešení: 1. Df1 ! atd.)¹¹⁷ Dále obesílal různé tuzemské (např. Národní listy 1900 /viz diagram 15/: Bílý: Ka8, Dh8, Vc5, Vg5, Sb8, Sc8, Jd5, Pd6, f2, f6. – Černý: Ke5, Vh4, Sg6,

¹¹⁶ Šachové listy, září 1901, r. II., č. 9, s. 124 (úloha 1115). Řešení tamtéž, listopad 1901, č. 11, s. 156.

¹¹⁷ Časopis českých šachistů, červen 1906, r. I., č. 1, s. 4 (úloha 14); řešení tamtéž, srpen 1906, s. 36.

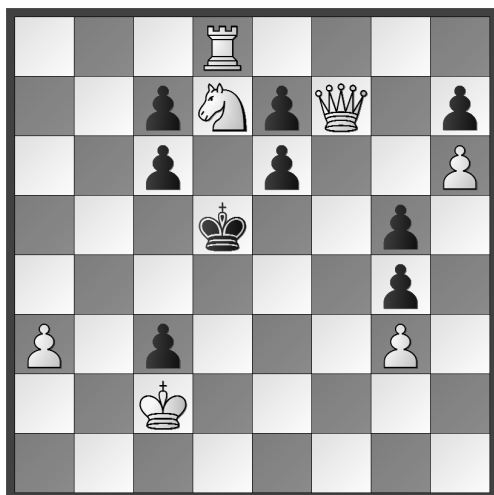

Diagram 14: Hostáň (9)

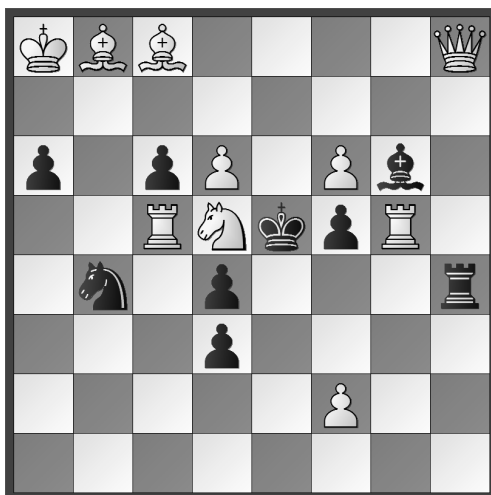

Diagram 15: Hostáň (10)

Jb4, Pa6, c6, d3, d4, f5. Mat druhým tahem. Řešení: 1. Sxf5 ! atd.)¹¹⁸ i zahraniční listy (např. Armeeb1 1903, druhá cena /viz diagram 16/: Bílý: Kg3, De8, Ve3, Vh6, Sa3, Jb3, Jb7, Pd2, e4, e6, f6. – Černý: Ke5, Da4, Sb8, Sf3, Pa7, c3. Mat druhým tahem. Řešení: 1. Jd8 ! atd.).¹¹⁹ Celkem dosud zjištěných dvanáct úloh je zajisté pouhým zlomkem jeho početné produkce.¹²⁰

Jan Hostáň byl velmi činný i jako korespondenční hráč, v roce 1898 (od 15. dubna do 15. listopadu) vyhrál čtvrtou skupinu druhého turnaje Českých listů šachových, když ze šesti partií uhrál čtyři body. Dále se umístili: Antonín Štádler (Přelouč-Klenovka) 3, Dr. Max Wellner (Nová Kdyně) 2,5 a Antonín Rys (Velenice) 2,5. Pořadatelem (rozhodčím) skupiny byl Samuel Mikulka z Moravy (Skrbeň).

Přehled zápasů podle losu:¹²¹

Los	Hráč	1	2	3	4	Body
1	Hostáň	–	½; ½	1; ½	1; ½	4
2	Rys	½; ½	–	½; ½	0; ½	2,5
3	Štádler	0; ½	½; ½	–	1; ½	3
4	Dr. Wellner	0; ½	1; ½	0; ½	–	2,5

O celkovém vítězství ve skupině rozhodla následující partie, kterou uveřejnily nejen České listy šachové,¹²² ale také polský Tygodnik szachowy.¹²³

¹¹⁸ Časopis českých šachistů, červen 1910, r. IV., č. 7, s. 107; White, A. C.: *Z dvojtahových idejí*. Úloha XIV – přetisk.

¹¹⁹ Časopis českých šachistů, červenec 1913, r. VII., č. 7, s. 104 (úloha 1237 – přetisk).

¹²⁰ Srovnej i dále editovanou vzpomínku jeho syna.

¹²¹ České listy šachové, duben 1898, r. III., č. 4, s. 62 (zpráva); České listy šachové, duben 1899, r. IV., č. 4, s. 51 (zpráva).

¹²² České listy šachové, říjen 1898, r. III., č. 10, s. 156 (partie 174). České listy šachové, duben 1899, r. IV., č. 4, s. 51 (zpráva).

¹²³ České listy šachové, duben 1899, r. IV., č. 4, s. 68 (zpráva). – Zmíněný Tygodnik szachowy měl také publikovat i jednu Hostáňovu úlohu, zřejmě přetisknutou z Č. L. Š.

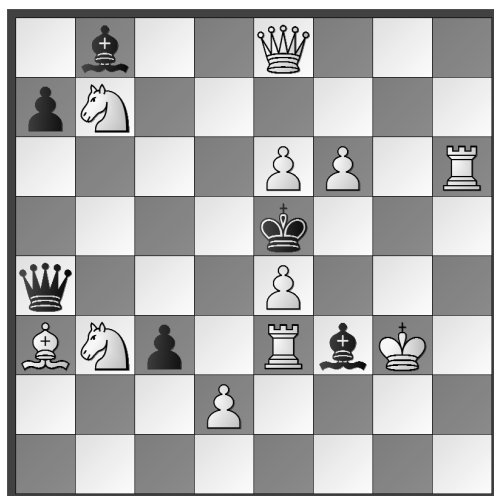

Diagram 16: Hostáň (11)

Diagram 17: Hostáň–Štádler

Jan Hostáň (Brzice) – Antonín Štádler (Přelouč-Klenovka), Ruská hra: 1. e4 e5 2. Jf3 Jf6 3. Jxe5 d6 4. Jf3 Jxe4 5. d4 d5 6. Sd3 Jc6 7. 0-0 Se7 8. c4 Jf6 9. Se3 Sg4 10. Jc3 dxc4 11. Sxc4 0-0 12. Se2 h6 13. Vc1 a6 14. h3 Sf5 15. Je5 Sd6 16. f4 Vb8 17. Sf3 Sd7 18. De1 Je7 19. g4 Jh7 20. h4 f6 21. Jd3 c6 22. Vc2 Kf7 23. Vg2 Vg8 24. f5 Df8 25. Sd1 Vh8 26. Sb3+ Ke8 /viz diagram 17/ 27. Sf4! a černý vzdal, 1–0.

V tomto turnaji nejen hrál, ale v jiné skupině – deváté – naopak vykonával funkci rozhodčího.¹²⁴ Poté se přihlásil do *korespondenčního turnaje šachistů ze zemí koruny České*, který pořádal Kroužek šachový v Litomyšli a jenž zahajoval 1. listopadu nebo 1. prosince 1900 a měl končit 1. května 1901. Spolu s ním zde hrál i vzpomenuť Dr. Max Wellner z Náchoda. Brzický učitel se v něm umístil na skvělém druhém místě.¹²⁵

Krom toho se Jan Hostáň projevil i jako náruživý hráč se slušnou výkonností v praktickém šachu. Jako venkovský učitel neměl tolik příležitosti ke hře se silnými soupeři, a proto využíval každé dostupné možnosti. Dne 11. září 1898 se konal *malý sjezd šachový, narychlo svolaný* v Třebechovicích p. Or. za pořadatelství tamního nadšence pana Bohuslava Mikysky. Hrál se o dvě peněžní ceny a knihu (úlohy Orsiniho) za celkové účasti pěti korespondenčních šachistů z blízkého okolí. Jan Hostáň všechny své partie vyhrál, získal čtyři body a tím i první finanční cenu. Druhou a třetí cenu společně vyhráli p. Rudolf (nezjištěno) a František Senger (Hradec Králové), dále se umístili Bohuslav Mikyska (Třebechovice) a František Žába (Račice).¹²⁶ O rok později (12.–13. srpen 1899) zřejmě zvítězil na „utajovaném“ sjezdu v Červeném Kostelci.¹²⁷

Daleko silnější hráčskou konkurenci pocítil Hostáň na stávajících národních sjezdech celozemské (Čechy a Morava) úrovně, které se příležitostně pořádaly na různých místech

¹²⁴ České listy šachové, květen 1898, r. III., č. 5 (zprávy). – Viz text k poznámce 36.

¹²⁵ Šachové listy, listopad 1900, r. I., č. 11, s. 174 (zprávy); Šachové listy, červen–červenec 1901, r. II., č. 6–7, s. 99 (zprávy). – Srovnej text a příloženou tabulku k poznámkám 44 a 45.

¹²⁶ České listy šachové, říjen 1898, r. III., č. 10 (zprávy), s. 158.

¹²⁷ Viz text a poznámky 76 až 81.

naší vlasti.¹²⁸ Tak se ve dnech 10.–12. srpna 1901 zúčastnil sjezdového turnaje v Pardubicích, kam se přihlásilo celkem 20 hráčů. Vyhrál čtvrtou kvalifikační skupinu – viz dochovaná tabulka¹²⁹:

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	Body
1.	Hostáň	–	1	1	1	3
2.	Šmaha	0	–	1	1	2
3.	Pilnáček	0	0	–	½	0,5
4.	Senger	0	0	½	–	0,5

Tím postoupil do pětičlenného finále, v němž dále hráli budoucí mistr Julius Brach (Brno), prof. Valenta (Pardubice), Josef P. Cumpe (Vltavský Týn) a J. Engler (Královské Vinohrady). Tolik žádoucí výsledek finále ale bohužel momentálně není k dispozici.¹³⁰

O rok později se zúčastnil dvou letních sjezdů. Nejprve ve dnech 3.–6. srpna v jihočeském Veselí-Mezimostí. Celkem zde hrálo 80 šachistů, domácích i přespolečných. Jan Hostáň se nejdříve zúčastnil řešitelského turnaje, když soutěžní dvoutažku od J. Švejdy vyřešil současně s pány P. V. Honsem a Dr. J. Rottem. Poté hrál v hlavním turnaji, jenž měl sedmičlenné složení. V něm se dělil o 4. a 5. místo získáním 2,5 bodu, když mj. remizoval s tehdy začínajícím a druhým v pořadí Oldřichem Durasem, který se záhy stal nejlepším českým hráčem předválečného období.¹³¹ Turnajové vítězství ještě dobyl známý domácí hráč P. Karel Traxler,¹³² který všechny partie vyhrál – viz přiložená sjezdová tabulka.¹³³

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Body
1.	K. Traxler	–	1	1	1	1	1	1	6
2.	O. Duras	0	–	1	½	1	1	1	4,5
3.	J. Švejda	0	0	–	1	½	1	1	3,5
4.	J. Hostáň	0	½	0	–	0	1	1	2,5
5.	F. Vejrauch	0	0	½	1	–	0	1	2,5
6.	P. Dohnal	0	0	0	0	1	–	1	2
7.	R. Nezmar	0	0	0	0	0	0	–	0

¹²⁸ Tyto sjezdové turnaje byly ve své době pojímány jako poměrně prestižní soutěže o neoficiální titul mistra Čech nebo Moravy a zároveň byly brány jako přátelská setkání, podporující sounáležitost mezi samotnými šachisty.

¹²⁹ Šachové listy, září 1901, r. II., č. 9, s. 132–133 (zpráva).

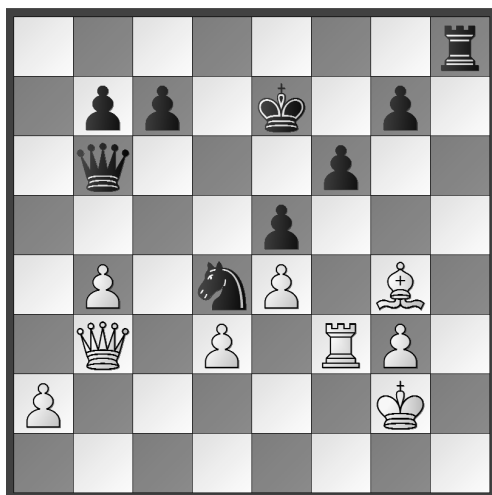
¹³⁰ Louma, J.–Podgorný, J.–Richter, E.: *Oldřich Duras, velký mistr šachové kombinace. Životní dílo*. Praha 1954, s. 39.

¹³¹ Oldřich Duras (1882–1957), jenž získal mezinárodní mistrovský titul v r. 1905, úspěšně reprezentoval český praktický šach ve světových turnajích do r. 1913. Viz Louma, J.–Podgorný, J.–Richter, E.: *Oldřich Duras, velký mistr šachové kombinace. Životní dílo*. Praha 1954. Naposledy *Malá encyklopedie šachu*, s. 81–83.

¹³² P. Karel Traxler (1866–1936), jihočeský rodák, mezi šachisty velmi oblíbený kněz a mistr skladebního šachu, rovněž silný praktický hráč. Šachové zahájení Hra dvou jezdců v obraně obohatil variantou: 1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Sc4 Jf6 4. Jg5 Sc5!?, která nese jeho jméno – tzv. Traxlerův útok (*Malá encyklopedie šachu*, s. 391–392).

¹³³ Šachové listy, červenec (!) 1902, r. III., č. 7, s. 109–110 (zpráva).

Diagram 18: Hostáň–Duras

Vzápětí, ve dnech 15.–19. srpna, se konal další sjezd v Blansku na Moravě.¹³⁴ Jan Hostáň byl zařazen do hlavního turnaje, jenž měl opět sedmičlenné složení. V něm se znovu dělil o čtvrté a páté místo získkem 2,5 bodu, viz další sjezdová tabulka:

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Body	Cena
1.	O. Duras	–	½	½	1	1	1	1	5	70 K
2.	Rodkovský	½	–	1	1	½	1	1	5	50 K
3.	J. Partaj	½	0	–	1	1	1	1	4,5	30 K
4.	K. Hacar	0	0	0	–	1	½	1	2,5	20 K
5.	J. Hostáň	0	½	0	0	–	1	1	2,5	knihy
6.	V. Slabý	0	0	0	½	0	–	1	1,5	knihy
7.	L. Vetešník	0	0	0	0	0	0	–	0	vystoupil

V odvetě tedy prohrál s Oldřichem Durasem, ovšem zase remízoval s druhým vítězem, místním šachistou dr. Rodkovským.¹³⁵ Z turnaje byla publikována jeho porážka se sjezdovým vítězem:

Jan Hostáň–Oldřich Duras, Italská hra, Blansko 15. srpna 1902: 1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Sc4 Sc5 4. 0-0 d6 5. d3 (*Knihy doporučují po 4. – d6 5. c3 atd.*) 5. - Sg4 6. Se3 Sb6 7. Jc3 Jf6 8. Je2 ? Sxf3 9. gxf3 Jh5 10. Kh1 Df6 11. Jg3 (*Poměrně nejlépe, za pěšce zmocni se aspoň útoku.*) 11. – Jxg3 12. hxg3 Sxe3 13. fxe3 Dh6+ 14. Kg2 Dxe3 15. f4 h5 ! (*Hrozilo Dg4 nebo Dh5.*) 16. Vf3 Dc5 17. c3 f6 ! (*Jen tak možno čelit hrozbám b4 a b5 neb Db3.*) 18. b4 Db6 19. Db3 Ke7 20. Sf7 Jd8 21. Sg6 a5 (*Připravuje pole d4 pro jezdce.*) 22. Vh1 axb4 23. cxb4 Je6 24. fxe5 (*Kdyby 24. f5, tu Jg5.*) 24. - dxe5 25. Vxh5 Vxh5 26. Sxh5 Vh8 27. Sg4 (*Jediné; kdyby g5 nebo Vf5 pak Vh6 dobude nejméně kvality.*) 27. – Jd4 /viz diagram 18/ 28. Dc4 ? (28. Da4 ! zachránilo kvalitu. Ovšem i pak po Dc6 29. Dxc6 Jxc6 byla bílá hra beznadějná, ježto ztrátě pěšce nelze zabrániti.) 28. – Jxf3 a bílý vzdal, 0–1. (Poznámky vítěze.)¹³⁶

¹³⁴ Srovnej též editovanou vzpomínku jeho syna (další text).

¹³⁵ Šachové listy, srpen (!) 1902, r. III., č. 8, s. 125–126 (zprávy). Srovnej: Louma, J.–Podgorný, J.–Richter, E.: *Oldřich Duras*, s. 39–41.

¹³⁶ Šachové listy, srpen (!) 1902, r. III., č. 8, s. 122–123 (partie 441).

Zřejmě společensky nejvýznamnější turnaj ve své dosavadní kariéře šachového amatéra sehrál Jan Hostáň při památném ustavujícím sjezdu Ústřední jednoty českých šachistů v Praze.¹³⁷ V jeho rámci se ve dnech 7. až 12. září 1905 pořádaly dva turnaje – hlavní a vedlejší. Jan Hostáň byl jako jeden z *predestinovaných favoritů* zařazen do vedlejšího turnaje. Jeho soupeři byli (abecedně): Jaroslav Baroch (Dobruský Praha), J. Budinský (Poděbrady), Josef Dobiáš (Nový Bydžov), B. Hacar (Tovačov), Karel Hromádka (Dobruský Praha, Polička), Václav Kautský (Dobruský Praha), Josef Skála (Dobruský Praha), Richard Stokláška (Dobruský Praha, Litomyšl) a Stanislav Šerý (Dobruský Praha). Jak patrně, neměl Hostáň nijak jednoduchou úlohu, neboť kromě zkušených pražských hráčů (Šerý, Kautský, Baroch) byli jeho soupeři nadějní mladí hráči, budoucí mistři (Dobiáš, Hromádka). Přesto nezklamal a role spolufavorita se zhostil se ctí – úměrně svým kvalitám, jak napovídá závěrečná turnajová tabulka:

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Body
1.	Šerý	–	½	1	½	½	½	1	1	1	1	7
2.	Baroch	½	–	0	1	½	1	1	0	1	1	6
3.	Kautský	0	1	–	½	½	1	0	½	1	1	5,5
4.	Hostáň	½	0	½	–	½	½	½	1	1	1	5,5
5.	Hacar	½	½	½	½	–	½	0	1	1	½	5
6.	Dobiáš	½	0	0	½	½	–	1	1	½	1	5
7.	Hromádka	0	0	1	½	1	0	–	0	0	1	3,5
8.	Stokláška	0	1	½	0	0	0	1	–	½	½	3,5
9.	Skála	0	0	0	0	0	½	1	½	–	1	3
10.	Budinský	0	0	0	0	½	0	0	½	0	–	1

Z dochovaných sjezdových partií jsou k dispozici pouze jeho čtyři turnajové partie:

J. Hostáň–J. Hacar, 1. kolo, 8. září 1905 dopoledne, Dámský gambit: 1. d4 d5 2. c4 e6 3. Jc3 Jf6 4. Sg5 Jbd7 5. Jf3 Se7 6. e3 c6 7. Sd3 dxc4 8. Sxc4 Da5 9. 0-0 Sb4 10. Dc2 h6 11. Sf4 Jd5 12. Jxd5 exd5 13. Sd3 0-0 14. h3 Se7 15. g4 Dd8 16. Kh2 g5 17. Sg3 Jf6 18. Je5 h5 19. gxh5 Sd6 20. De2 Je4 21. Sxe4 dxe4 22. Vg1 Sxe5 23. Sxe5 f6 24. Sg3 Dd7 25. Df1 Df5 26. Vc1 Se6 27. Vc5 a remíza, 1/2.

J. Baroch–J. Hostáň, 2. kolo, 9. září 1905 dopoledne, Dámským pěšcem: 1. d4 d5 2. Jf3 Jf6 3. Sf4 e6 4. e3 c5 5. c4 Da5+ 6. Jc3 Jc6 7. a3 Je4 8. Dc2 cxd4 9. exd4 Sb4 10. Sd2 Jxd2 11. Dxd2 dxc4 12. Sxc4 0-0 13. 0-0 Sxc3 14. bxc3 Je7 15. Vfe1 Sd7 16. Je5 Sc6 17. Sd3 Vac8 18. Ve3 Jd5 19. Vh3 Jf6 20. Df4 Dd5 21. f3 Dd8 22. Dg5 h5 /viz diagram 19/ 23. Vxh5 !? Jxh5 24. Dxh5 f5 25. Jg6 De8 ?! 26. Ve1 Vf6 ? 27. Dh8+ Kf7 28. Je5+ Ke7 29. Dxc7+ Vf7 30. Dg5+ Kd6 31. Jxf7+ Dxf7 32. Df4+ Kd7 33. c4 a černý vzdal, 1–0.

J. Budinský–J. Hostáň, 4. kolo, 10. září 1905 dopoledne, Dámský gambit: 1. d4 d5 2. c4 e6 3. Jc3 Jf6 4. Sg5 Jbd7 5. e3 Se7 6. Jf3 b6 7. cxd5 exd5 8. Vc1 Sb7 9. Sd3 a6 10. Dc2 c5 11. Db1 c4 12. Sc2 b5 13. 0-0 b4 14. Je2 a5 15. Sa4 0-0 16. Sxd7 Jxd7 17. Df5 Sxg5 18. Jxg5 Jf6 19. Jg3 h6 20. Jh3 Sc8 21. Df3 Sg4 22. Df4 Dd7 23. Kh1 Sxh3 24. gxh3 Dxh3 25. Vg1 Jh5 26. De5 Jf6 27. Jf5 Df3+ 28. Vg2 Va6 29. Kg1 Ve6 30. Jxh6 Kh7 31. Dg5 Je8 /viz diagram 20/ 32. Vf1 ?? gxh6 a bílý vzdal, 0–1.

¹³⁷ Fiala, V.: *První sjezd Ústřední jednoty českých šachistů, Praha 1905*. Olomouc 2005; Zmatlík, K.: *První sjezd Ú. J. Č. Š. před 35 lety. (Jubilejní vzpomínka)*. Šach, červenec 1940, r. II., č. 7, s. 97–100.

Diagram 19: Baroch–Hostáň

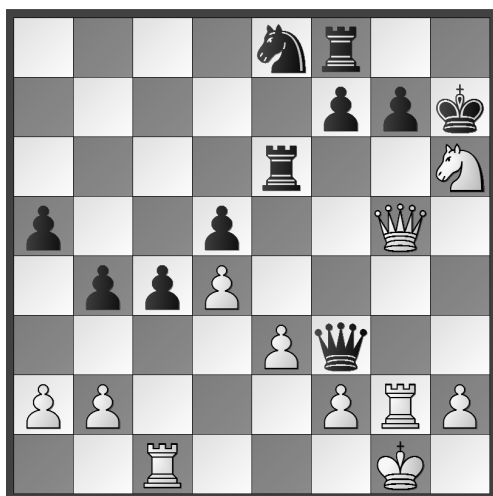

Diagram 20: Budinský–Hostáň

J. Hostáň–V. Kautský, 7. kolo, 11. září 1905 odpoledne, Dámský gambit: 1. d4 d5 2. c4 e6 3. Jc3 Jf6 4. Sg5 Jbd7 5. Jf3 c6 6. e3 Da5 7. Db3 Je4 8. cxd5 Sb4 9. Vc1 Jb6 10. Sd3 Sxc3+ 11. bxc3 Jxg5 12. Jxg5 Jxd5 13. Jf3 Dc7 14. 0-0 b6 15. Je5 Sb7 a remíza, 1/2.

Ostatní partie jsou, opět bohužel, neznámé.¹³⁸

Zcela jistě se zúčastnil i vypsaných řešitelských soutěží úloh, ovšem na pomyslné stupně vítězů se tentokrát nedostal.¹³⁹

Kromě náročného turnajového klání se brzycký učitel stal dne 8. září 1905 odpoledne přímým svědkem, resp. přítomným delegátem historicky *hlavní události* – založení nové organizace českých šachistů. Ustavující valnou hromadou následně vznikla Ústřední jednota českých šachistů se sídlem v Praze¹⁴⁰ a Jan Hostáň se samozřejmě stal nejen jejím přímým zakladatelem, nýbrž i jejím dlouholetým aktivním členem.

Brzice a Běluň (u Hoříček)

Po vzoru této významné události i dřívějších sjezdů na českém a moravském venkově hodlal Jan Hostáň uspořádat obdobnou akci v místě svého trvalého bydliště¹⁴¹ – Brzicích.¹⁴² Sjezd konaný ve dnech 12. až 18. srpna 1906 se všem přítomným velmi líbil. *Do útulné vesničky v překrásné krajině českoskalické sjelo se několik mladých šachistů, aby se poznali, své síly*

¹³⁸ Fiala, V.: *První sjezd, Praha 1905*. s. 92–123.

¹³⁹ Tamtéž, s. 127–128.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 26–32.

¹⁴¹ Časopis českých šachistů, červenec 1906, r. I., č. 2, s. 30 (zpráva); Ratibor, 11. 8. 1906, s. 9.

¹⁴² Samostatná katastrální i správní obec Brzice měla v této době přibližně 80 domů a 400 obyvatel (národnostně smíšených – česky a německy) se stagnující tendencí (mírný úbytek). Byla zde škola (dvoutřídky), fara (ř.-k.) byla ve Chvalkovicích, pošta zase na Hoříčkách. Původně (do 30. 9. 1899) náležela pod politický okres (okresní hejtmanství) Nové Město n. Met., poté (od 1. 10. 1899) pod Náchod. Soudně příslušela pod Českou Skalici. (Viz soudobé úřední lexikony, vydané v letech 1893, 1907 a 1913.)

Praha 8. září 1905 – sjezd českých šachistů: Jan Hostáň, sedící u šachového stolku pátý zleva, vedle sedí (šestý zleva) mladý Oldřich Duras (Vlastimil Fiala: *První sjezd Ústřední jednoty českých šachistů, Praha 1905*. Olomouc 2005; reprodukce Jiří Hladík)

změřili a se pobavili. Litovati dlužno, že nepřijelo více šachistů, hlavně pražských, a tak nesplnilo se očekávání laskavého hostitele. Turnaje zúčastnili se mimo p. Hostáň ještě: V. Hasák a V. Matys z Nové Paky, K. Hromádka z Poličky a A. (!) Stokláška z Litomyšle. Sehrán turnaj dvoukolový, ve dvou dnech sehrány tři partie. Volný čas věnován byl vycházkám do romantického okolí. – V prvních utkáních získal p. Stokláška malý náskok, v dalším průběhu dobýval půdy mladý talentovaný hráč, p. Hasák, s ním stejně postupoval p. Hostáň, jemuž nemálo prospěla větší znalost hry končící. Výsledek a podrobnosti znázorňuje tabulka:

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	5.	Body	Ceny
1.	Hasák	–	½; 1	0; 1	1; 1	1; 0	5,5	I.–II.
2.	Hostáň	½; 0	–	1; ½	½; 1	1; 1	5,5	I.–II.
3.	Stokláška	1; 0	0; ½	–	½; ½	1; 1	4,5	III.
4.	Hromádka	0; 0	½; 0	½; ½	–	1; ½	3	IV.
5.	Matys	0; 1	0; 0	0; 0	0; ½	–	1,5	–

Ku sjezdu zaslal p. Dr. Palkoska¹⁴³ úlohu, již první rozřešil p. Hostáň. Sjezd zdařil se k plné spokojenosti všech přítomných; mimo jiné dostavil se též mistr O. Pavelka. Pro příští rok smluven sjezd v Nové Pace s přípravným turnajem na Brno.¹⁴⁴ Partie z něho ale publikovány bohužel nebyly.¹⁴⁵

¹⁴³ Emil Palkoska (1871–1955), mistr skladebního šachu, představitel novodobé české školy úlohové (*Malá encyklopedie šachu*, s. 276–277).

¹⁴⁴ Myšlen druhý sjezd ÚJČŠ, jenž se měl konat v Brně v srpnu 1907.

¹⁴⁵ Časopis českých šachistů, srpen 1906, r. I., č. 3, s. 47–48 (zprávy).

Hostáňovou velkou zásluhou bylo, že se ve válečných letech 1914 až 1918, vždy o letních prázdninách, uskutečnila uprostřed lesů v idylicky umístěné osadě Běluň¹⁴⁶ nedaleko Hoříček zajímavá šachová setkání.¹⁴⁷ Pro nedostatek jiných turnajů se zároveň stala neoficiálním sjezdem šachistů z Čech a Moravy.¹⁴⁸

Jak tehdy první zpráva přinesla: *Běluň u Hoříček. Koncem července minulého roku (1914 – pozn. JČ) rozeslal pan učitel Jan Hostáň, známý problemista a nadšený šachista, následující pozvání: V Běluni u Hoříček, krásném to zátiší s pěknou restaurací u Černého potoka,¹⁴⁹ uspořádají šachisté z okolí od 3. do 6. srpna šachový turnaj. Zajištěno účastenství pp. Batíka, Másla, a Kadlece ze Dvora Králové, Karpaše a Klose z Červeného Kostelce a Hostáně z Brzic. Pořadatelé doufají, že turnaje zúčastní se i šachisté ze vzdálenějších míst, ano, že i Praha zástupce své vyšle. Nelitovali by výletu ani ti, kteří nemají chuti zúčastnit se zápasu. Krajinka půvabná, bohaté lesy, několik kroků vzdálené, čistý pstruhovitý potok pod okny, jídla chutná a nositelka jich roztomilá – co chceš, duše, víc? – Náhlé vypuknutí války však změnilo dispozice mnohých, kteří se již těšili na pobyt v krásné krajině a na chutné pstruhy, jichž p. Hostáň jest výborným pěstitelem. K turnaji však přece došlo, ovšem jen v menším měřítku, ale účastníci byli všichni spokojeni. Výsledek byl : 1. K. Mitovský z Prahy, 2. J. Klos z Červeného Kostelce a 3. J. Hostáň z Brzic. Hráli ještě prof. Kadlec z Král. Dvora a Heinzl z Červeného Kostelce. Do léta je ještě daleko a nedojde-li do té doby kýžený mír, nepochybujeme, že p. Hostáň pozvání své zas bude opakovat!*¹⁵⁰

A také že opakoval, jak následně vypovídá druhá zpráva: *Běluň. Tichá Běluň u Hoříček na úpatí krkonošských hor letos podruhé byla jevištěm prázdninového turnaje šachového. Stalo se tak opět na popud problemisty Jana Hostáně, řídicího učitele v Brzicích, a neúnavného propagátora královské hry šachové ve východních Čechách. Účast byla dosti četná, sešlo se 7 šachistů, což na nynější dobu je počet jistě slušný. Mohla však býti ještě četnější, kdyby pořadatel byl sjezd dříve oznámil. Nepochybujeme, že i z Prahy mnozí byli by si zajeli do Běluň, aby v rozkošné dědině uprostřed lesů zkusili štěstí šachové a chutným pstruhům zakusovali soupeře - anebo naopak ... Letošní sjezd trval od 10. do 12. srpna, ale větší část této doby věnována vycházkám do krásného okolí, neboť dvoukolový turnaj nevyžadoval více než jednoho a půl dne. Hrálo se téměř bez přestávky za výborné nálady při pěnícím moku „půláků“ plzeňského. Nebylo nedorozumění nebo mrzutosti a ublížil-li kdo druhému, byla to jen nula a tu se zase hledělo přátelstvím a vlídností zaplašit náladu trochu zahořklou. Výsledek turnaje, jehož se zúčastnili pánové F. Heinzl a J. Klos z Červeného Kostelce, J. Máslo z Králové Dvora, J. Hostáň z Brzic, J. Hůlek z Brzic, J. Seykora z Moravy, ukazuje připojená tabulka:*

¹⁴⁶ Samota nebo osada Běluň spadala v této době pod katastrální a správní obec Vyhnanov, která náležela pod politický a soudní okres Dvůr Králové n. Lab. Zatímco Vyhnanov měl faru a poštu vždy pod Kohoutovem, tak Běluň původně (do cca 1893) oboje pod Hoříčkami, poté (cca 1907–1913) ale už jen faru, zatímco poštou byla rovněž pod Kohoutovem. Jinak měla přibližně 20 domů a 80 obyvatel (národnostně smíšených – česky a německy) se stagnující tendencí (mírný úbytek). Viz soudobé úřední lexikony, vydané v letech 1893, 1907 a 1913.

¹⁴⁷ Srovnej i dále editovanou vzpomínku jeho syna.

¹⁴⁸ Válečná doba nebyla pro pořádání šachových (i jiných kulturních a sportovních) akcí samozřejmě příznivá. Proto se těmito letními turnaji, jež byla považována za malý šachový zázrak, dostalo v odborném periodiku zasloužené publicity.

¹⁴⁹ Po únoru 1948 změnila tato restaurace majitele a zřízena zde stranická škola politického vzdělávání. V současné době je objekt v soukromém vlastnictví (Za doplňující informace děkují kolegyni Mgr. Janě Ptáčkové).

¹⁵⁰ Časopis českých šachistů, únor 1915, r. IX., č. 2, s. 30–31 (zprávy).

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	Body
1.	Hostáň	–	0; ½	1; 1	1; 1	1; 1	1; 1	1*; 1*	10,5
2.	Klos	1; ½	–	1; 0	½; 1	1; 1	1; 1	1; 1*	10
3.	Máslo	0; 0	0; 1	–	1; 0	1; 1	1; 1	1*; 1*	8
4.	Karpaš	0; 0	½; 0	0; 1	–	0; ½	1; 1	1*; 1*	6
5.	Heinzel	0; 0	0; 0	0; 0	1; ½	–	1; 1	0; 1*	4,5
6.	Hůlek	0; 0	0; 0	0; 0	0; 0	0; 0	–	½; 1*	1,5
7.	Seykora	0*; 0*	0; 0*	0*; 0*	0*; 0*	1; 0*	½; 0*	–	1,5

Pan Seykora, který by se byl jistě dobře umístil, onemocněl a sehrál pouze 3 partie. Hořejší trojtažku (Bílý: Kf3, De2, Se1, Sb5, Jg8, Pe6, f4, h3. – Černý: Kh5, Da7, Vg6, Sg7, Jb8, Jd1, Pa4, b7, c3, c5, d5, d6, e7. – pozn. JČ) Dr. Palkosky z Prahy první rozřešil p. Klos za 14 minut. K sjezdu došly pozdravy od pp. P. K. Traxlera z Dubu u Vodňan, V. Koška z Bohumilic, V. Kautského z Prahy, Dra. E. Palkosky z Chrudimi a jiných.¹⁵¹

Vzápětí byla publikována nepříjemná zpráva, že i učitel Jan Hostáň byl odveden do ruské armády.¹⁵² Ovšem zanedlouho se mu podařilo zbavit se vojenské uniformy a vrátit se zpět domů.¹⁵³ Znamé letní turnaje v Běluni tak byly zachráněny i pro následující období.

Rok 1916 měl v Běluni tento průběh. „Běluň. Ve dnech 13.–15. srpna pořádal pan Jan Hostáň, řídící učitel v Brzicích, opětně prázdninový turnaj v Běluni, již třetí za trvání války. V malé dědině, v rozkošné krajině uprostřed lesů, na pomezí národnostním, sešlo se tu 8 šachistů, z nichž 4 z Prahy,¹⁵⁴ k přátelskému turnaji, jehož výsledek ukazuje připojená tabulka.

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Body
1.	Opočenský	–	½; ½	0; 1	½; 1	1; 1	1; 1	1; 1	1; 1	11,5
2.	Schulz	½; ½	–	1; 0	0; 1	½; 1	½; 1	1; 1	0; 1	9
3.	Hostáň	1; 0	0; 1	–	0; ½	1; ½	1; 1	0; 1	½; 1	8,5
4.	Klos	½; 0	1; 0	1; ½	–	1; 0	½; ½	1; 1	1; ½	8,5
5.	Kautský	0; 0	½; 0	0; ½	0; 1	–	1; 0	½; ½	1; ½	5,5
6.	Kubánek	0; 0	½; 0	0; 0	½; ½	0; 1	–	1; 1	½; ½	5,5
7.	Řezníček	0; 0	0; 0	1; 0	0; 0	½; ½	0; 0	–	1; 1	4
8.	Heinzl	0; 0	1; 0	½; 0	0; ½	0; ½	½; ½	0; 0	–	3,5

Ve dvou a půl dnech sehrán dvoukolový turnaj a přitom ještě zbylo dosti času k procházkám v okolních lesích a k hledání hub za vedení výborného znalce p. učitele Klose. Hráno ovšem skoro bez přestávky, někdy i při obědě a při večeri. Na tom mnozí z účastníků však ještě neměli dosti, sehrána ještě spousta volných partií a jednou pozdě v noci ještě bleskový turnaj, jehož se zúčastnili všichni účastníci sjezdu s výsledkem: I. Opočenský 11,5, II. Kautský 10, III. – IV. Hostáň a Schulz 8, Klos 6,5, Heinzl 5, Kubánek 4, Řezníček 3. – Sjezdový fond rozdělen dle počtu dosažených bodů, cena věnovaná pořadatelem p. Hostáněm, mísa chutných pstruhů, připravených paní Ledrovou, snědena všemi účastníky při večírku na rozloučenou. – Jako diváci zúčastnili se

¹⁵¹ Časopis českých šachistů, říjen 1915, r. IX., č. 10, s. 155 (zprávy).

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Okolnosti jeho návratu nejsou sice blíže známy, ale lze je analogicky předvídat podle skutečně prožitých či románově zpracovaných osudů jiných osob z této doby.

¹⁵⁴ Byli jimi Opočenský, Kautský, Kubánek a Řezníček, vesměs členové šachového klubu Dobruský Praha.

Diagram 21: Hostáň–Opočenský

Diagram 22: Řezníček–Heinzl

sjezdu šachisté z blízkého a vzdálenějšího okolí, mj. pp.: Ing. Seykora, Hlavatý a Vinter z Hoříček, fin. rada Kábrle z Brzic, Chládek, Šulc a Ing. Kuhn z Dvora Králové.¹⁵⁵

Památka a současně hezká výhra se povedla hostiteli nad vítězem turnaje, budoucím známým mistrem:¹⁵⁶

Jan Hostáň–Karel Opočenský, Pěšcem dámy, Běluň, 14. srpen 1916: 1. d4 d5 2. Jf3 Jf6 3. c4 dxc4 4. Jc3 c6 5. e3 Se6 6. a4 Jd5 7. Dc2 Jb4 8. Db1 Da5 9. Sd2 b5 10. Ja2 J8a6 11. Je5 Vc8 /viz diagram 21/ 12. axb5 !! c3 13. bxc3 ! Jxa2 14. bxa6 a černý vzdal, 1–0.

Publikován byl ještě závěr volné partie Řezníček–Heinzl /viz diagram 22/ : Černý zahrál 1. -a6, načez přišlo: 2. Sxa6 !? Vxa6 ? 3. Dxa6 !! Dxa6 ? 4. Jc7 mat ! 1-0.¹⁵⁷

V roce 1917 se opět hrálo. Organizace turnaje byla pojata velkolepě. Jak se poprvé označovalo: *Běluň. Prázdninový sjezd v Běluni podobně jako v letech předcházejících pořádá se i letos péčí řídícího učitele p. J. Hostáně z Brzic. Zamýšlí se uspořádati jej ve dnech 12.–15. srpna, kdy byl by sehrán všeobecný turnaj všech účastníků, ve dnech následujících (do 19. srpna) pokračovali by pak ve hře ti, jimž bylo by možno déle se zdržeti. Turnaj započne v neděli 12. srpna o třetí hodině odpolední a končí společným obědem dne 15. srpna (svátek), resp. 19. srpna. – Běluň je malá vesnička, položená v krásné kotlině, uprostřed lesů a lučin, těsně u národnostního pomezí, asi na polovině cesty mezi Dvorem Králové nad Labem a Českou Skalicí. Spojení dráhou jest dvojí (z Prahy ne právě nejpříjemnější!): buď z Kuksu (na trati Josefov–Dvůr Králové) asi 8 kilometrů anebo z České Skalice (na dráze Josefov–Trutnov) přes Hoříčky (sem třeba poštou) a Brzice asi 10 km – Dosavadní turnaje v Běluni panem řídícím učitelem Hostáněm obětavě a s láskou k věci pořádané zanechaly zajisté v mysli účastníků vzpomínky nejpříjemnější. Není v úmyslu pořadatele přikládati jim nějakého významu sportovního, jsou pořádány jen a pouze k přátelskému pobavení účastníků. Vítězům nekynou tu ovšem ceny stokorunové, jsou skromně složeny jen z nepatrných vkladů. (Pro letošní turnaj jest připraven již menší fond – páni mecenáši, hlastež se!).¹⁵⁸*

¹⁵⁵ Časopis českých šachistů, září 1916, r. X., č. 9, s. 131.

¹⁵⁶ Karel Opočenský (1892–1975), dlouholetý československý reprezentant a publicista. Za bílé často hrával 1. d4 Jf6 2. Sg5, které nese jméno – tzv. Opočenského hra (*Malá encyklopedie šachu*, s. 272.).

¹⁵⁷ Časopis českých šachistů, září 1916, r. X., č. 9, partie č. 824, s. 127–128.

¹⁵⁸ Časopis českých šachistů, červen 1917, r. XI., č. 6, s. 85 (zprávy).

A vzápětí i podruhé: „Běluň. Jak již oznámeno, pořádá p. řídící učitel Jan Hostáň i letos prázdninový sjezd v Běluňi, a to ve dnech 12.–15. srpna. Bude sehrán všeobecný turnaj všech účastníků tak, že každý bude hrát 5–6 partií. Vklad 2 K, ceny resp. honoráře za výhry stanoví se před započítáním turnaje; menší fond jest již k dispozici. K obvyklé ceně, kterou p. Hostáň vždy účastníkům sjezdu věnuje (mísu pstruhů a raků) přistoupí letos ještě jiná lahůdka: bochník selského chleba! Spojení do Běluňe jest dosti obtížné: buď ze stanice Kuks na trati Jaroměř–Dvůr Králové (asi 10 km severovýchodně) anebo ze stanice Česká Skalice na trati Jaroměř–Trutnov (asi 12 km směrem západním). Podrobnější informace podá ochotně V. Kautský,¹⁵⁹ Praha 1857-II, každému, kdo přihlásí se nejdéle do 3. srpna (od tohoto dne bude mimo Prahu). Jak nás p. Hostáň ujistil, bude o ubytování a stravování účastníků postaráno, doporučuje se však přece, aby každý napřed se přihlásil na shora uvedenou adresu.¹⁶⁰

Organizační námaha se vyplatila, samotný turnaj se vydařil nad očekávání velmi dobře. Běluň. Zájem o prázdninové turnaje, panem řídícím učitelem Hostáněm z Brzic pořádané, rok od roku vzrůstá, pořádání jich nepřerušila ani válka a letošní, čtvrtý již turnaj válečný, vykazoval účast, jakou se u nás dosud nemohl pochlubit žádný místní sjezd. Kromě pořadatele p. Hostáně byli přítomni pp.: O Hakl z Karl. Varů, J. Mrázek z Prostějova, J. Klos ze Červeného Kostelce, Fr. Nepustil z Olomouce, A. Kvičala¹⁶¹ z Čáslavě, J. Malén z Kroměříže, a K. T.¹⁶² Dále pak z Prahy J. Baroch,¹⁶³ V. Kautský, K. Opočenský, L. Prokeš,¹⁶⁴ S. Šerý,¹⁶⁵ B. Štěpánek a J. Schulz.¹⁶⁶ Turnaje, jenž potrvál od 12. do 15. srpna, zúčastnilo se 12 hráčů a výsledek podává připojená tabulka.

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Body
1.	Opočenský	–	0	1			1	1			1	1		5
2.	Prokeš	1	–	1	½	½		1					1	5
3.	Nepustil	0	0	–	1			½	1				1*	3,5
4.	Schulz		½	0	–		½	1	1	½				3,5
5.	Kautský		½			–	½	0			½	1	½	3
6.	Šerý	0			½	½	–	0		1	1			3
7.	Hostáň	0	0	½	0	1	1	–						2,5
8.	Klos			0	0				–	1	½	½	½	2,5
9.	Mrázek				½		0		0	–	½	½	1*	2,5
10.	Hakl	0				½	0		½	½	–	½		2
11.	Štěpánek	0				0			½	½	½	–	½	2
12.	P. K. T.		0	0*		½			½	0*		½	–	1,5

¹⁵⁹ Václav Kautský (1880–1923), známý organizátor a zakladatel ÚJČŠ. V této době mj. řídil zpravodajskou část Časopisu českých šachistů (*Malá encyklopedie šachu*, s. 61, 157).

¹⁶⁰ Časopis českých šachistů, červenec–srpen 1917, r. XI., č. 7–8, s. 111–112 (zprávy).

¹⁶¹ Antonín Kvičala ml.-Kilián (1882–1951), mistr ÚJČŠ (*Malá encyklopedie šachu*, s. 160).

¹⁶² Byl jím pravděpodobně známý a oblíbený kněz P. Karel Traxler.

¹⁶³ Hostáňův přemožitel ze sjezdového turnaje v Praze 1905.

¹⁶⁴ Dr. Ladislav Prokeš (1884–1966), známý skladatel úloh a studií a československý reprezentant v praktickém šachu. V této době mj. vedl partiovou část Časopisu českých šachistů (*Malá encyklopedie šachu*, s. 61, 305–306).

¹⁶⁵ Stanislav Šerý (1884–1954), mistr ÚJČŠ (*Malá encyklopedie šachu*, s. 376).

¹⁶⁶ Jan Schulz (1899–1953), mistr ÚJČŠ (*Malá encyklopedie šachu*, s. 342–343).

Hráno dle vzoru švýcarských turnajů¹⁶⁷ jen 6 utkání, cen nebylo, za každý bod stanoven honorář 3 koruny. K. T. sehrál pouze 4 partie, po čtvrtém utkání vystoupil, překročiv v partii s Prokešem v 33. tahu čas o 2 minuty (hráno 40 tahů za 2 hodiny). – Turnajem však šachový program nebyl vyčerpán; sehrán ještě menší turnaj „á tempo“ s výsledkem: I. Schulz 7, II.–III. Mrázek a Šerý 6,5 IV. Hostáň 5 atd. A řešena o závod připojená dvou a půltažka J. Kotrče. Vypsání ceny obdrželi I. K. T., II. Prokeš, III. Nepustil, IV. Baroch. Krásné okolí běluňské samozřejmě vybízelo účastníky k pobytu v přírodě, každé volné chvíle bylo využito k vycházkám a potulkám v lesích, večer pak podnikány zábavné a dlouho do noci trvající výpravy na lov raků. Po turnaji uspořádána účastníky sjezdu sbírka na Ústřední matici školskou, jež vynesla K 32.50. – Na sjezd vzpomněli a pozdravy zaslali pp. K. Skalička¹⁶⁸ ze Skadru, J. Dobiáš z Českých Budějovic, J. Rašovský z Uherského Ostrohu, O. Koliandr z Prahy, Fr. Treybal¹⁶⁹ ze Szolnoku, R. Mikyska z Hradce Králové a Fr. Dedrle¹⁷⁰ z Vídně (s hořejší úlohou).¹⁷¹

František Dedrle, Vídeň. Věnuje účastníkům sjezdu v Běluni. Originál.

(Bílý: Kc8, Dc7, Sa1, Sg2, Jf3. – Černý: Ke4, Pe7, f7, g5.) Mat třetím tahem.¹⁷²

J. Kotrč, Vídeň. Věnováno pí M. Trčalové, roz. Brachové. Interessantes Blatt.

(Bílý: Kb2, Db5, Sg8, Jc5, Pa5, e2. – Černý: Kd4, Sh8, Pa7, e3, f6, g6.) Černý táhne, bílý dá tahem mat.¹⁷³

Z turnaje byly publikovány tři partie:

Jan Hostáň–Ladislav Prokeš, Francouzská hra, 1. kolo, 12. srpna 1917: 1. d4 e6 2. e4 d5 3. Jc3 Jf6 4. Sg5 Sb4 5. e5 h6 6. Sh4 g5 7. Sg3 Je4 8. Dd3 c5 9. Jge2 Da5 10. f3 c4 11. De3 Jxc3 12. bxc3 Se7 13. h4 Vg8 14. hxg5 hxg5 15. f4 Jc6 16. fxg5 Sxg5 17. Sf4 Se7 18. Vh7 Sd7 19. Kd2 0-0-0 20. Vxf7 Se8 21. Vh7 Sg6 22. Vh2 Da4 23. Vc1 Sa3 24. Vd1 Sxc2 25. Ve1 Sd3 26. Vd1 Vdf8 27. Ke1 /viz diagram 23/ 27. -Vxf4 !! 28. Dxf4 Vf8 29. Dd2 Jxd4 ! 30. Jf4 Jc2+ 31. Kf2 Sc5+ 32. Kg3 Se3 (*Zajímavé zmacení bílé dámy.*) 33. Sxd3 Sxd2 a bílý vzdal, 0-1.¹⁷⁴

J. Schulz–J. Klos, Nepravdělná, 4. kolo, 14. srpna 1917: 1. c3 d5 2. d4 Sf5 3. Sf4 e6 4. e3 Jf6 5. Jf3 Sd6 6. Sd3 Sxf4 7. exf4 Sxd3 8. Dxd3 Jbd7 9. Jbd2 c6 10. Je5 Dc7 11. 0-0 0-0 12. Vae1 Vfe8 13. Ve2 Jf8 14. Vfe1 Ve7 15. g4 Vae8 16. g5 Jh5 17. Df3 g6 18. Jg4 Kg7 19. Ve5 Dd6 20. Jf1 Jd7 21. Jg3 Jxg3 22. hxg3 f6 23. gxf6+ Jxf6 24. Jxf6 Kxf6 25. Dh1 Kg7 26. Dh3 Kf6 27. Kg2 b6 /viz diagram 24/ 28. f5 ! exf5 29. Dh4+ Kf7 30. Dxxh7+ Kf8 31. Dh6+ Kg8 32. Vxe7 Vxe7 33. Vxe7 Dxe7 34. Dxxg6+ Kh8 35. Dxf5 a bílý vyhrál, 1-0. (*Elegantní partie, vynikající vzácnou důsledností.*)¹⁷⁵

Karel Opočenský–B. Štěpánek, Caro-Kann, 4. kolo, 14. srpna 1917: 1. e4 c6 2. d4 d5 3. e5 Sf5 4. Sd3 Dd7 5. Se3 e6 6. Je2 Je7 7. c3 Jg6 8. f4 Se7 9. 0-0 a5 10. Jg3 Sxd3 11. Dxd3 f5 12. exf6 Sxf6 13. Jd2 0-0 14. Vae1 Ja6 15. Jf3 Jh4 16. Jh5 Jxf3+ 17. Vxf3 g6 18. Jxf6+ Vxf6 19. Sf2

¹⁶⁷ Švýcarské turnaje, dnes velmi oblíbené, byly na tu dobu (1917) velmi neobvyklou novinkou, v prostředí českého šachu velmi ojediněle používanou. Na rozdíl od původně zavedeného systému každý s každým se tento švýcarský systém používá při větším počtu hráčů pro určitý počet kol, přičemž se mezi sebou nasazují (párují) hráči se stejným bodovým ziskem.

¹⁶⁸ Karel Skalička-Mitovský (1896–1980), československý reprezentant, od r. 1939 žijící v Argentíně (*Malá encyklopedie šachu*, s. 346).

¹⁶⁹ František Treybal, mistr ÚJČŠ, bratr známějšího Karla Treybala (*Malá encyklopedie šachu*, s. 393).

¹⁷⁰ František Dedrle (1878–1957), šachový skladatel a teoretik koncovek (*Malá encyklopedie šachu*, s. 75).

¹⁷¹ Časopis českých šachistů, září 1917, r. XI., č. 9, s. 127 (zpráva).

¹⁷² Tamtéž, s. 127 (úloha 2186).

¹⁷³ Tamtéž, s. 127 (úloha 2187).

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 120–121 (partie 889).

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 121–122 (partie 890).

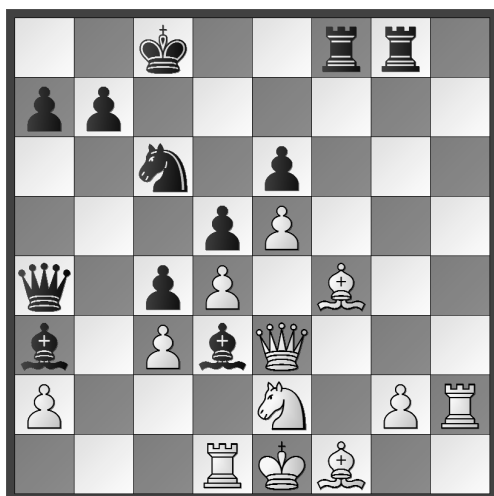

Diagram 23: Hostáň–Prokeš

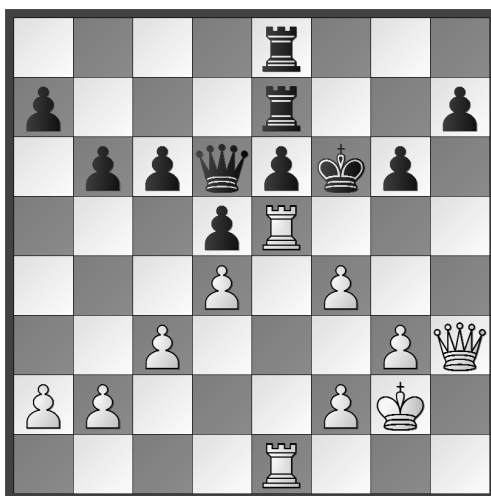

Diagram 24: Schulz–Klos

Vaf8 20. De3 Jc7 21. Sh4 Vf5 22. g4 Vf7 23. Sg5 Ve8 24. De5 Jb5 25. h4 Jd6 26. Sh6 Je4 27. h5 De7 28. hxg6 hxg6 /viz diagram 25/ 29. Vxe4! Dh4 30. Ve2 Dxh6 31. Vh2 Dg7 32. Vfh3 Dxe5 33. fxex5 Vg7 34. Vh8+ Kf7 35. Vxe8 Kf7 35. Vxe8 Kxe8 36. Vh8+ Kd7 37. Kg2 g5 38. Kg3 Vg6 39. Vh7+ Kc8 40. Vf7 Vg8 41. a4 Vg6 42. Vf8+ Kc7 43. Va8 b6 44. Va7+ Kb8 45. Vf7 Kc8 46. b4 axb4 47. cxb4 Kd8 48. Vb7 a černý vzdal, 1-0.¹⁷⁶

Poslední válečný rok měl tuto atmosféru: *Běluň. Prázdninové turnaje v Běluni budou mít již určité a významné místo v historii českého šachu, neboť za doby války byly téměř jedinými podniky šachovými, jež vynikaly nad obvyklé podmínky klubovní. Uskutečnění letošního pátého turnaje válečného stavěly se následkem poměrů aprovidačních v cestu značné překážky, jež však díky neúnavné péči řídicího učitele p. J. Hostáně a jeho spanilé dcerušky, ještě v poslední chvíli byly odklizeny. Ač proto bylo možno šachisty zvát jen soukromě, sešlo se jich přece 7, takže turnaj s pořadatelem, panem Hostáněm, měl 8 účastníků. První došli O. Hakl, V. Kautský, L. Prokeš a St. Šery, kteří napřed podnikli čtyřdenní výlet do krásného okolí Náchoda, pak přidružili se ještě J. Mrázek, J. Klos a Dr. Berla. Turnaj, jehož výsledek podává připojená tabulka, byl zahájen 11. srpna dopoledne a dokončen 15. srpna. Průběh jeho byl zajímavý, o tuhosti boje svědčí velký počet remis, z nichž mnohé mají 50 a více tahů. Zvláště třeba zmíniti se o podnikavé a smělé hře Mrázkově, již děkuje za pěkný svůj úspěch. Vítězem turnaje bylo „České Srdce“, jemuž připadl turnajový fond 50 K. Potulky po lesích a další vycházky do okolí Běluně byly ovšem opět příjemným rámcem turnaje, počasí po celou dobu pobytu (jenž u některých účastníků trval až 10 dní) bylo příznivé a všichni nadýchali se zdravého vzduchu dosyta. Není proto divu, že výrobky kuchyně paní Ducháčkové pak náležitě chutnaly. Za vedení výborného znalce hub pana učitele Klose podniknuta též exkurse houbařská, jejíž výtěžek, mísa „prašivek“ všeho druhu (zejména obávané muchomůrky byly hojně zastoupeny!), byla pak předmětem večere, paní hostinskou výborně připravené. Sama však krmě neochutnala, nedůvěřovala přece jen těm muchomůrkám, zato účastníci sjezdu, povzbuzeni dobrým příkladem p. učitele Klose, s chutí vše snědli. Řídkou pochoutkou byla též kořist dvou výprav na raky, které za vrchního vedení malého Fridolina podnikli někteří labužníci. Referentu bude zajisté prominuto, že více než turnajem obírá se tělesnými požitky, „duch doby“ nese to s sebou, že letos*

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 122–123 (partie 891).

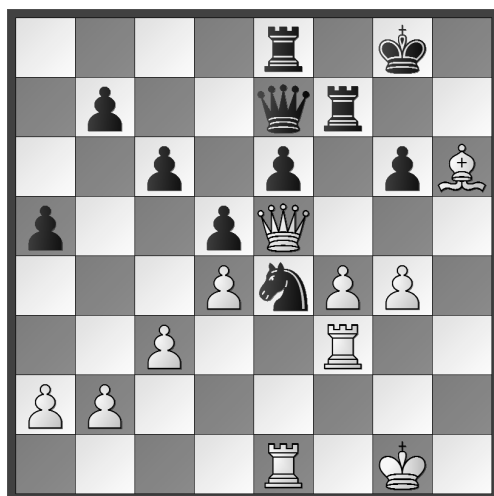

Diagram 25: Opočenský–Štěpánek

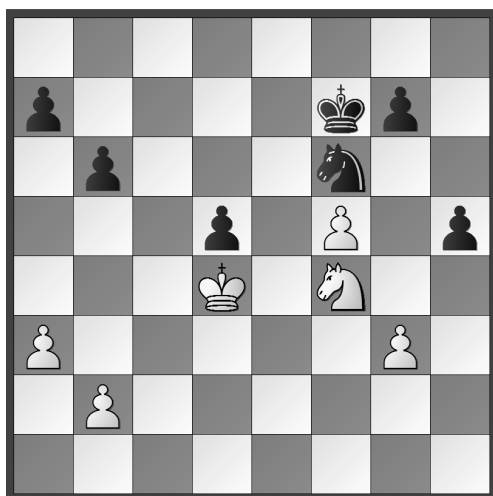

Diagram 26: Berla–Prokeš

více než kdy jindy hlavní zájem obracel se vždy k jídelnímu lístku paní Ducháčkové. A nutno ihned dodat, že všichni byli vždy spokojeni, ať již k obědu bylo smažené kuřátko nebo k večeři brambory na loupáčku! Tam jsme si večer statečně vždy mohli spokojeně říci: „Nás nevyhladovějí!“ – Na sjezd písemnými i telegrafickými pozdravy vzpomněli pp.: Fr. Treybal z Metliby v Krajině, prof. Fr. Nepustil z Olomouce, J. Rašovský z Uherského Ostrohu a Fr. Dedrle z Cholmu v Polsku. Turnajová tabulka:

Pořadí	Hráč	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Body
1.	Mrázek	–	0	1	1	1	½	½	1	5
2.	Šerý	1	–	½	½	½	½	1	1	5
3.	Hostáň	0	½	–	½	½	1	½	1	4
4.	Kautský	0	½	½	–	½	½	½	1	3,5
5.	Prokeš	0	½	½	½	–	0	1	1	3,5
6.	Hakl	½	½	0	½	1	–	½	0	3
7.	Berla	½	0	½	½	0	½	–	0	2
8.	Klos	0	0	0	0	0	1	1	–	2

Z turnaje byla publikována tato partie:

Dr. M. Berla–L. Prokeš, Holandská hra, sehraána 11. srpna 1918: 1. d4 e6 2. c4 f5 3. Jc3 Jf6 4. f3 Sb4 5. Jh3 0-0 6. Jf2 b6 7. e3 Sb7 8. Sd3 De8 9. 0-0 Dh5 11. Je2 Sd6 11. f4 Dg6 12. Jg3 h5 13. e4 fxe4 14. Jxe4 Jxe4 15. Dc2 Ja6 16. Sxe4 Sxe4 17. Dxe4 Dxe4 18. Jxe4 Se7 19. a3 d5 20. cxd5 exd5 21. Jc3 c6 22. Se3 Sf6 23. Vad1 Vae8 24. Sf2 Ve6 25. Vfe1 Vfe8 26. Kf1 Jc7 27. g3 Vxe1+ 28. Vxe1 Ve1+ 29. Kxe1 Je6 30. Je2 c5 31. Kd2 cxd5 32. f5 Jg5 33. Sxd4 Jf3+ 34. Kd3 Sxd4 35. Jxd4 Jxh2 36. Je2 Jg4 37. Jf4 Jf6 38. Kd4 Kf7 /viz diagram 26/ 39. Jxd5 ? Jxd5 ! 40. Kxd5 Kf6 41. Ke4 Kg5 42. Ke5 Kg4 43. Ke6 Kxg3 44. Kf7 Kg4 ! a bílý vzdal, 0-1.

Dále závěr partie J. Mrázek–J. Klos, postavení po 35. tahu černého /viz diagram 27/. Bílý na tahu vyhrál *překvapujícím způsobem* takto: 36. a4 ! bxa4 37. b5 Jb8 38. Dc3 !! a černý vzdal, 1-0.¹⁷⁷

¹⁷⁷ Časopis českých šachistů, červenec–září 1918, r. XII., č. 7–9, s. 109–110 (partie 969) a 119 (zprávy).

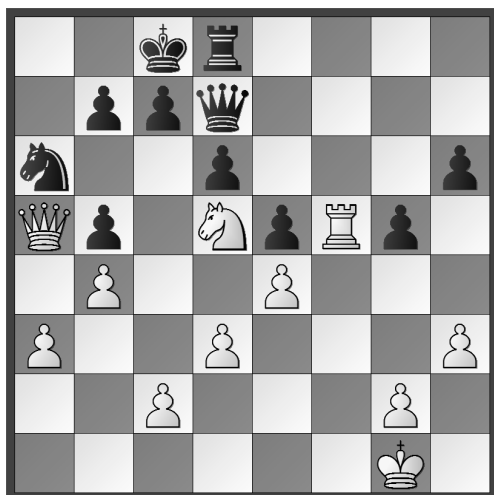

Diagram 27: Mrázek–Klos

Diagram 28: Prokeš–Hostaň

Tímto turnajem bychom už mohli uzavřít dosavadní povídání o běluňských setkáních. Jenže ta ještě pokračovala i v následujících dvou letech samostatné Československé republiky.

Setkání v roce 1919 se podle vydaného oznámení¹⁷⁸ přesunulo s ohledem na termín pražského sjezdu ÚJČŠ již do poloviny července. *Běluň. Ačkoliv termín letošního prázdninového turnaje s ohledem na sjezd jednoty byl stanoven proti dřívějším turnajům na dobu o celý měsíc kupředu, přece účast nebyla menší, ba předčila dokonce účast loňského sjezdu. Převahu měla ovšem zase Praha, z venkovských šachistů kromě organizátora běluňských turnajů J. Hostaňe přišli pouze prof. A. Kadlec a učitel Fr. Máslo z blízkého Dvora Králové n. L., později pak Vojta Košek, známý náš problemista.*¹⁷⁹ Turnaj sehraný ve dnech 12.–16. července měl následující výsledek: I. L. Prokeš 10, II. J. Schulz 7,5, III. K. Mitovský 7, IV. dr. Mrazík 5,5,¹⁸⁰ dále VI. Hajn a V. Kautský 5, J. Hostaň 4,5, Fr. Máslo, V. Šifalda a B. Štěpánek 3,5, A. Kadlec 0. Kromě jmenovaných již byli přítomni ještě dr. M. Berla a St. Šerý, kteří dali přednost vycházkám do lesů, jichž ostatně přes pohodu ne právě příznivou, všichni užili dosyta. Někteří z účastníků podnikali též výlety delší do krásného kraje Jiráskova a Boženy Němcové.¹⁸¹

Z turnaje jsou dosud známy tři partie:

L. Prokeš–J. Hostaň, Odmítnutý dámský gambit, sehrána 14. července 1919: 1. d4 d5 2. c4 e6 3. Kc3 Jf6 4. Sg5 Se7 5. e3 Jbd7 6. Jf3 b6 7. Vc1 a6 8. cxd5 exd5 9. Je5 Sb7 10. f4 0-0 11. Sd3 Ve8 12. 0-0 c5 13. Sxf6 Jxf6 14. Vf3 Vc8 15. Vh3 g6 16. f5 g5 17. Vg3 Je4 ? /viz diagram 28/ 18. Dh5 !! a černý vzdal, 1–0.

Ihned rozhodující. Po 18. – Jxg3 dá bílý mat ve čtyřech tazích a po 18. – Vf8 vyhraje 19. Vh3. Ani jiné tahy nezabrání rychlé prohře. Na zdánlivě nejlepší 18. – Jd6 zakončí bílý partii tímto elegantním způsobem: 19. f6 ! Sxf6 20. Dh6 ! (hrozí Sxh7+) Je4 21. Jxe4 dxe4 (na 21. – Sxe5 následuje 23. Vxg5+ Kh8 24. Vh5! A na 23. Vf8 vyhraje bílý tahem Vh3) 22. Sc4 Vc7 ! (opět jediný tah) 23. Vf1 Sxe5 24. Vxg5+ Kh8 25. dxe5 Vg8 26. Vxg8+ Kxg8 (nebo 26. – Dxg8 27. Df6+ Dg7 28.

¹⁷⁸ Časopis českých šachistů, červenec 1919, r. XIII., č. 7, s. 111 (zprávy).

¹⁷⁹ Vojta Košek (1861–1936), šachový skladatel a řešitel (*Malá encyklopedie šachu*, s. 174).

¹⁸⁰ Vladimír Mrazík (1887–1970), šachový organizátor a publicista na celostátní úrovni (*Malá encyklopedie šachu*, s. 254).

¹⁸¹ Časopis českých šachistů, srpen–září 1919, r. XIII., č. 8–9, s. 136 (zprávy).

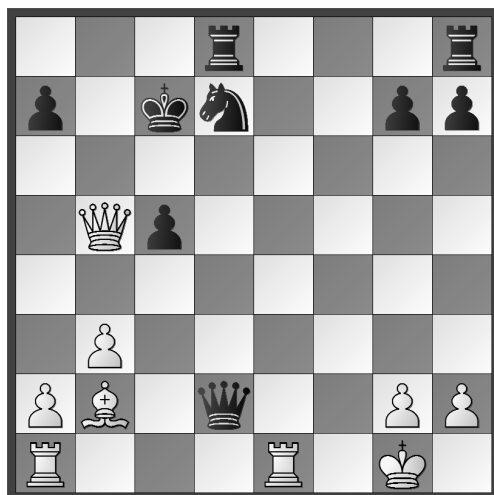

Diagram 29: Hostáň–Skalička-Mitovský

Diagram 30: Mrazík–Hostáň

Dd8+ a černý ztrácí věž) 27. e6 Sd5 28. e7 !! (Jemný závěr deseti tahové kombinace, v níž všechny tahy černého jsou vynuceny. Bílý přerušuje černé dáme diagonálu d8 – h4 a zmocňuje se tak figury) 28. – Vxe7 29. Dg5+ s následujícím Dxd5 a vyhraje. (Poznámky vítěze.)¹⁸²

Jan Hostáň–Karel Skalička-Mitovský, Pěšcem dámy, sehrána 17. července 1919: 1. d4 Jf6 2. Jf3 d6 3. b3 Sf5 4. Sb2 Jbd7 5. e3 c6 6. Sd3 Sg6 7. De2 Dc7 8. Jbd2 e5 9. e4 exd4 10. Jxd4 Je5 11. f4 Sh5 12. De3 Jxd3+ 13. cxd3 Jd7 14. 0-0 c5 15. Jf5 f6 16. Vfc1 b5 17. d4 Sf7 18. dxc5 dxc5 19. e5 fxe5 20. fxe5 Se6 21. Jd6+ Sxd6 22. exd6 Dxd6 23. Ve1 0-0-0 24. Dxe6 Dxd2 25. Dc6+ Kb8 26. Dxb5+ Kc7 /viz diagram 29/ 27. Vad1 ! Db4 28. Dd3 Db6 29. Dg3+ Kb7 30. Vd6 Dc7 31. Ve7 Vhe8 32. Df3+ Kb8 33. Vxd7 Vxe7 34. Vxc7 Kxc7 35. Sc3 Vdd7 36. h3 h6 37. Sa5+ Kd6 38. b4 Ve5 39. Df4 cxb4 40. Sxb4+ Kd5 41. Df3+ a černý vzdal, 1–0.¹⁸³

Dr. Vladimír Mrazík–Jan Hostáň, Běluň 1919, pozice po 29. tahu černého /viz diagram 30/. Bílý na tahu vyhrál *elegantně* takto: 30. Vxb4 ! axb4 31. Dd5+ Kb8 32. Va1 Db7 33. Dxd6+ Dc7 34. Va8+ Kb7 35. Va7+ a černý vzdal, 1–0.¹⁸⁴

O rok později se ještě uskutečnil závěrečný díl. „Běluň. I letos sešlo se v tomto půvabném koutku ku společnému letnímu pobytu 10 šachistů, členů Šachovního klubu Dobruský, oficiální turnaj jako v letech předcházejících však nebyl hrán. Překrásné počasí vábilo ven do přírody, do lesů, kde hojnost malin, jahod a hub bránila návratu k šachovnici. Šachový program obmezil se na sehrání tří bleskových turnajů a vážné konzultační partie J. Hostáň a K. Treybal¹⁸⁵ kontra Dr. H. Procházka a L. Prokeš, jež skončila smírem – remízou.¹⁸⁶ Oblíbený turnaj tak definitivně skončil.

¹⁸² Tamtéž, s. 126 (partie 1049).

¹⁸³ Tamtéž, s. 127 (partie 1050).

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 127–128 (partie).

¹⁸⁵ Karel Treybal (1885–1941), známý československý reprezentant, popravený nacisty (*Malá encyklopedie šachu*, s. 393).

¹⁸⁶ Časopis českých šachistů, září 1920, r. XIV., č. 9, s. 134 (zpráva).

Jan Hostáň (po 1918 – epilog)

Poválečný šachista Jan Hostáň nebyl jenom činný v Brzicích a Běluni. Počátkem roku 1919 byl přijat za přímého člena Ústřední jednoty (ještě) českých šachistů.¹⁸⁷ V témž roce, v polovině srpna, se jako nastávající padesátník zúčastnil výše zmíněného sjezdu (již) československých šachistů. Zařazen byl do skupinového turnaje, hrál v jeho v první skupině a padesátiprocentním výsledkem 2,5 bodu z pěti partií se dělil o třetí místo. Za tento svůj výkon získal peněžní cenu v hodnotě deseti korun.¹⁸⁸

Pořadí	Hráč	Klub	1.	2.	3.	4.	5.	6.	Body	Ceny
1.	Kilián	Dobruský Praha	–	1	1	1	1	1	5	30 K
2.	Veverka	I. čsk. Praha	0	–	1	1	1	1	4	20 K
3.	Hostáň	Brzice	0	0	–	½	1	1	2,5	10 K
4.	Řihošek	Dobruský Praha	0	0	½	–	1	1	2,5	10 K
5.	Hák	Dobruský Praha	0	0	0	0	–	½	0,5	
6.	Slaviček	Prokeš Praha	0	0	0	0	½	–	0,5	

Pak ovšem v roce 1921 nastalo v jeho životě krátké nešachové intermezzo: *Úvahy o neblahé situaci národohospodářské v naší říši (!) přiměly řídícího učitele J. Hostáňe, že studoval podrobněji otázku, jak zvýšiti zemědělskou produkci v naší říši (!) a dospěl tu k výsledku, že možno toho dosíci socialisováním velkostatkářských dvorců. Když úvahy tyto, dříve již v časopisu „Červen“ pod titulem „Komunistické dvorce“ uveřejněné, dal spolu s organizačním, pracovním a společenským řádem, ukázkou distribuce práce a plány dvorce litografovati, aby je rozeslal ministerstvům, politikům a Státnímu pozemkovému úřadu, byl obviněn z velezrady, vykonána u něho četnická prohlídka a výnosem okresní školní rady ze dne 8. dubna 1921, čís. 942 o. š. r., suspendován byl od veškeré služby školní, počínaje 9. dubna t. r. Státní zastupitelství v Hradci Králové, nenalezši v četnictvem zabavených dokladech žádného důvodu k trestnímu stíhání, vrátilo spisy Okresnímu soudu v České Skalici s návrhem, aby veškeré řízení proti řídícímu učiteli Hostáňovi bylo zastaveno. Zabavené listiny byly řídícímu učiteli Hostáňovi vráceny již 22. května t. r., suspendace však přesto trvala dále, a to až do srpna t. r., kdy řídící učitel Hostáň byl opětně na svém místě k další službě ustanoven.*¹⁸⁹

Další zprávy jsou již zase šachového rázu. V srpnu 1923 se konal v Pardubicích osmý sjezd ÚJČŠ, na který nejdříve poslal J. Hostáň z Vřeštova (!) příspěvek deseti korun¹⁹⁰ a poté se ho osobně zúčastnil. Na něm už hrál za Šachový kroužek Hořice, jenž se nově ustavil na podzim 1922.¹⁹¹ Ve vedlejším B turnaji si vylosoval číslo osm a po jistě náročných bojích skončil na třetím místě, když získal 5 bodů a vyhrál finanční cenu 200 Kč. Podle turnajové tabulky porazil vítěze a remizoval s druhým v pořadí, ovšem zase ztratil 2,5 bodu s hráči za sebou:

Pořadí	Hráč	Klub	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Body	Ceny
1.	Dušek	Olomouc	–	1	0	1	1	½	1	1	1	6,5	300 Kč
2.	Ctibor	Soběslav	0	–	½	1	½	½	1	1	1	5,5	250 Kč
3.	Hostáň	Hořice	1	½	–	½	0	1	½	½	1	5	200 Kč

¹⁸⁷ Časopis českých šachistů, duben 1919, r. XIII., č. 4, s. 58 (zprávy).

¹⁸⁸ Časopis českých šachistů, srpen–září 1919, r. XIII., č. 8–9, s. 129–135 (zprávy).

¹⁸⁹ SOKA Náchod, NŠ Brzice, kniha 2 (kronika), nestr.

¹⁹⁰ Časopis českých šachistů, srpen–září 1923, r. XVII., č. 8–9, s. 119–129 (zprávy).

¹⁹¹ Časopis českých šachistů, únor 1923, r. XVII., č. 2, s. 30 (zprávy).

4.	Langweil	Znojmo	0	0	½	–	1	1	½	1	1	5	160 Kč
5.	Zavadil	Znojmo	0	½	1	0	–	½	1	1	1	5	120 Kč
6.	Táborský	Pardubice	½	½	0	0	½	–	½	1	1	4	
7.	Bažant	Pardubice	0	0	½	½	0	½	–	1	1	3,5	
8.	Svoboda	Lom	0	0	½	0	0	0	0	–	1	1,5	
9.	Motl	Cerhovice	0	0	0	0	0	0	0	0	–	0	

Také schůzoval: *Dne 15. srpna konána řádná valná schůze Ústřední jednoty československých šachistů. (...) Bylo tedy celkem přítomno 28 delegátů sdružení s 1234 hlasy a přímý člen J. Hostáň se 3 hlasy. A následně luštil: Odpoledne přednášel M. Havel o úlohové skladbě. (...) po přednášce následovalo řešení úloh o ceny (...) Čtyřtažka Havlova ukázala se býti neobyčejně tvrdým oříškem, neboť ji správně rozřešil jediný Jan Hostáň (Šk Hořice) a to teprve za 70 minut; připadla mu l. cena 50 Kč.¹⁹² Jak patrně, tento pardubický sjezd se J. Hostáňovi poměrně vydařil. V soutěžním klání podal odpovídající výkon,¹⁹³ v řešitelské soutěži zaznamenal úspěšný výsledek a ještě získal slušnou finanční hotovost (celkem 250 Kč). Zcela určitě odjžděl spokojen.*

Poté ještě úspěšně hrál za Šk Hořice v přátelských meziklubových soutěžích se Dvorem Králové a Hradcem Králové, když obě své partie vyhrál.¹⁹⁴ V zimní sezoně 1931/1932 ještě vyhrál prestižní *klasifikační turnaj Klubu šachistů v Hradci Králové*.¹⁹⁵ Tím zřejmě končí i jeho bohatý šachový příběh.

Nezbývá než naplnit smutnou povinnost a uvést jeho šachový nekrolog: *Úmrtí. Dne 28. září t. r. zemřel v Praze na Spořilově pan Jan Hostáň, řídicí učitel v. v., jeden z posledních představitelů staré generace venkovských šachistů, která v letech devadesátých a ještě na počátku našeho století představovala důležitou složku tehdejšího našeho šachového života. Řídicí učitel Hostáň byl silným hráčem praktickým i dobrým problemistou, jak svědčí několik cen v úlohových soutěžích té doby. Prakticky hrával hlavně korespondenčně, zejména v turnajích Českých listů šachových a občas také na tehdejších sjezdech. Je také na tableau účastníků l. sjezdu Ú. J. Č. Š., jež jsme přinesli v čísle červencovém (sedí v l. řadě nalevo od mistra Durase). Proslulými staly se za války v letech 1916–19 (!) jím uspořádané sjezdy v Běluni, na něž pražští jejich účastníci dosud rádi vzpomínají. Vleká choroba zabránila mu v posledních letech účastnit se šachového života dneška, ale stále jej se zájmem aspoň sledoval. Dožil se 71 let. V dějinách českého šachu mu zůstane čestná vzpomínka.¹⁹⁶ Vzápětí jeho syn Jan Hostáň ml.¹⁹⁷ publikoval ještě svou osobní vzpomínku:*

Jan Hostáň ml.: Z rodinného života Caissina rytíře

Pocházím z rodiny velmi vznešené: Od mládí jsem se stýkal s královnami, s králi a často, když jsem večer usínal, střežili mé lůžko střelci s koňmi. Ještě dříve, než jsem poznal lásku, věděl jsem, že si páni jen velmi neradi vyměňují dámy a z politiky jsem od malíčka slyšel, jak je to nebezpečné, když spojení sedláci začnou ohrožovat krále. Číst jsem se učil na názvech časopisů: Šachové listy, Sport a hry, Tygodnik szachowy.

¹⁹² Časopis českých šachistů, srpen–září 1923, r. XVII., č. 8–9, s. 119–129 (zprávy).

¹⁹³ Bohužel sehrané partie nejsou známy.

¹⁹⁴ Časopis českých šachistů, červenec–srpen 1924, r. XVIII., č. 7–8, s. 125 (zprávy).

¹⁹⁵ Československý šach, únor 1932, r. VI, č. 2, s. 32 (zprávy).

¹⁹⁶ Šach, říjen 1940, r. II, č. 10, s. 160.

¹⁹⁷ Jeho stejnojmenný syn Jan Hostáň ml. (*2. 3. 1898 Brzice; †16. 5. 1982 Praha), byl levicově orientovaným básníkem a prozaikem především pro mládež, autor uměleckonaučných knih, příruček a učebních pomůcek a publicista. Viz webový Magazin eKamarád: <http://www.ekamarad.cz/ezin/clanek/2462/>.

Ačkoliv naše rodina vlastnila 64 polí, nijak jsme neoplývali blahobytem. Tatík nám na nich chtěl postavit hrad, ale nikdy se nemohl rozhodnout, kam dát hradní věže: ať je dal na okraj polí nebo doprostřed, nenechával je dlouho stát, hned měl zas jiné nápady – a někdy proháněl koně po polích takovým tempem, že jsem se k nim ani tehdy ani později v životě neodvážil přijít blízko. A když jsem se stal na vojně tak velkým pánem, že mi i koně přivedli, div jsem na kolenou neprosil, abych si na něho nemusil sáhnout. Dobře jsem věděl, co kuň dovede provádět, jak si skočí třeba s f4 na g6 a nezabrání mu v tom ani vysoké věže ani střelci, ba ani sám král!

Můj otec žil v Podkrkonoší, ale jeho nejvyšším pánem byl, jak se zdálo, perský šach. Šach mu posílal záhadné listy. Na každém listu byla nějaká panenka a u ní třeba jen značka e2 – e4. Pod tím bylo ještě jedno slovo: Žába, nebo: Rys, [Dva známí korespondenční hráči let devadesátých. – poznámka redakce] nebo: Hromádka. Někdy tatík proseděl nad takovým dopisem celé noci a pak natiskl na lístek také panenku a u ní třeba d1 – g4. A já jsem musel s takovým listem běžet rychle (bos) půl hodiny cesty na poštu, protože prý ta důležitá listina měla rozhodovat o porážce nebo vítězství – a jen já jsem mohl ještě dohonit poštovní koně a dát poštovskému panáčku list a zachránit tak krále, královnu a svého otce s nimi před potupnou porážkou.

Mamince bývalo jedno, kdo vyhraje nebo prohraje, té takovou úlohu tatínek světit nemohl. Ba dokonce si i švagroví kdysi stěžovala, že tatík celé noci myslí jen na turnaje a na vítězné šarvátky se svým bílým vojskem. Švagr poradil: „Hod’ mu to, potvoru, do kamen, ať má pokoj!“ A maminka také poslechla. Jednou ve tři hodiny ráno, když tatínek přemýšlel o veliké bitvě, maminka vstala z postele, povalila samu královnu, rozehnala koně i sedláky a povídala: „Už to nemohu vidět!“ Tatík byl chvíli zticha, pohladil si jen dlouhý černý plnovous a řekl: „Tak to zas pěkně zvedni!“ A maminka tiše šla, vojsko seřadila, královnu uvedla na její čestné místo a šla zase spát. Považte, jakou úctu jsem pojal k otci, když jsem viděl, jak velikou má moc a jak důležité je jeho noční bdění!

Někdy nám otec zmizel na několik dní. Sváděl někde rytířské turnaje. Vracel se často vítězoslavně a říkal, koho porazil. „Královédvorské jsem porazil skoro všechny, jen Máslo vyhrál. Jaroměř mi neodolá. Náchod nevím, jak dopadne.“ Někdy jel tatík bojovat za Hořice, někdy jel až do Pardubic – a všude vyhrával. Pamatuji se, že z Blanska přinesl mamince válečnou kořist: váleky na nudle a látku na blůzku. To prý byl mezi prvními vítězi.

Na našem stole bývaly po večeri různé časopisy, české, polské, norské, kartáčové otisky partií i šachové příručky. Přinesl listonoš časopis z Austrálie – a tam byla tatínkova úloha. Zlatá Praha jich mívala velmi mnoho. I v Norsku referovali o průběhu jeho bojů, které vyhrál. V dopisech psávali otci: Mistře. A bývaly to dopisy psané cizí řečí cizím písmem – a tatík je někdy luštil déle než nějakou cenou poctěnou úlohu turnaje.

Byli ovšem ještě mocnější rytíři a větší bojovníci než náš tatínek. A já, ačkoliv jsem ještě do školy nechodil, dobře jsem jejich jména znal. Duras, Hromádka, Štefanydes, Kautský, Prokeš, Šerý – mnoho jich bylo. Jak rád bych je poznal!

To přání se mi také vyplnilo. Jakmile přišly prázdniny, začaly u nás turnaje. Tu přijel Stokláska, Prokeš i Šerý a mnoho jiných, vyklopili na stoly krabice s vojskem a hra začala. Na stolech u šachovnic stály budíky a odpočítávaly tiše čas jako rozhodčí při boxerském zápase. Po dnech urputných půtek bývaly dny klidu, kdy chodili šachisté na houby nebo do hostince tančit s děvčaty naší vesnice. Oh, toho zájmu, když dívky zvěděly, že ten mladý Hromádka chce jít na kněze, a ten Stokláska že už má po maturitě, Šerý že je městským úředníkem v Praze, Prokeš profesorem a Matys doktorem! Sem by bylo možno zařadit do článku líčení: měsíc na nebi plném hvězd, hučení Černého potoka, doprovázení děvчат a souboj šachistů o dámy, které byly sice bez koní a bez věží, ale kterým celý rytířský voj nahradil jediný šachista. Často o tom naše maminka u kamen vyprávěla – a my jsme to slyšeli raději než pohádky o rytířích a dracích, neboť jsme i ty rytíře i jejich princezny a královny dobře znali.

Když se šachisté rozjeli do světa, přicházely od nich dopisy a byly vždycky vítány s jásotem. Někdy je vystřídali důstojníci jaroměřské posádky. Přiharcovali na koních nebo přijeli na kočárech. Zatímco koně na školním dvoře netrpělivě tepali půdu, jejich pánové prohrávali na šachových polích bitvu za bitvou. Někdy přišel host dosti podivný. Tak dodnes jsme nezapomněli na krásného polského šlechtice, který hrál velmi horlivě a který po sobě tatínkovi zanechal překrásnou kasetu, vykládanou dřevem, v které byly neméně krásné figurky. Nebo přišel profesor, který mne učil latině, prohrál dvacet partií a prosil o dalších deset, které zase prohrával jednu za druhou.

Někdy tatínek sebral zase mne a vydali jsme se do světa k šachistům. Byli jsme u Rysa ve Velenicích a zajeli jsme si i do pražského Louvru. To byl pro mne svět! Bylo mi šest let a byl jsem poprvé v kavárně. Číšník mi přinesl kávu se šlehačkou a sklenici vody. Vedle stolu tatík brzy zapomněl, že má v kavárně syna a zabořil se do hry. Já upíjel kávu, potom i tu vodu – a rozhlížel jsem se, abych znal všechny šachisty, kteří tam hráli. Sotva jsem dopil, přinesl mi číšník nové tři sklenky vody. Mně se do nich nechtělo. Přistoupil jsem k tatínkovi a zatahal jsem ho za rukáv: „Tati, oni mi zase přinesli vodu! Tu mám taky vypít?“ Tatínek něco bručel: „Hm, noó – ah tak! No – tak to dopi!“ Těžko se mi prázdnila první sklenka, hůře druhá, po třetí jsem už běžel honem na balkon a tam jsem zanechal všechny dobroty, kterých jsem toho dne užil, mezi kytičkami. Tatínek za to ještě musil číšníkovi zaplatit. Nevadí, proto jsme se dlouho netruchlili, nebyl čas!

Když jsem už chodil do páté třídy, zaučoval mne tatík do své válečné strategie a taktiky. Hrával jsem s figurkami, které nám udělal řezbář v Orlických horách podle obrázku, neboť nikdy žádné šachy neviděl. Stal jsem se brzy tak vášnivým šachistou, že bych byl hrál od rána do večera. Jenže s kým hrát, když tatíka hra se mnou nudila?

Naučil jsem hře svého bratrance, který u nás bydlil. V noci, když všichni v rodině usnuli, my dva jsme tichounce vstali, rozžali jsme si svíčku a hrávali jsme partii za partií s takovou opravdovostí, že jsem ještě ve spaní kolikrát vydešeně vyskočil, točil jsem rohem polštáře a volal jsem: „Tati! Kam toho koně!“ Všechny jsem probudil, všechny poplašil. Bratranec mlčel a nikdo jiný nemohl vysvětlit, proč se mi tak často zdá o koních. Až jednou nás maminka překvapila při noční hře. Královna zase s koňmi prchala z bojiště, ba sám král podlehl, a já s ním. Od té doby jsem už nesměl hrát a přestal jsem vykřikovat ze spaní.

A proto jsem se nestal ani šachovým mistrem, ani šachistou. Jen jeden světlý okamžik si pamatuji ze své šachové kariéry: tatík hrál simultánku v Králové Dvoře u Tinsů. Já byl jedním z jeho odpůrců. Podceňoval mne, ale už měl osm, deset výher, už jsme zbyli jen tři – a u mne stále nemohl zdolat. Konečně mi přece také naklepal a i mého souseda přemohl, ale mně stačilo, že jsem se držel dlouho, abych z toho cítil velikou radost až dodnes.

Letos 28. září tatínek zemřel. Bylo mu 71 let. Nikdo nikdy už nesebere sta úloh, které vymyslel a rozeslal do světa, málo je už dnes pamětníků jeho zájezdů a turnajů. Jen když si k večeru sednu s maminkou do kuchyně, ožívujeme si ty krásné bohatýrské časy, zase vidíme šachisty na verandě běluňské hospody, jsou mladí, krásní, plní bojovného ohně a tatík mezi nimi, zapaluje si portoriko, dívá se vesele skrz cvikr a volá nad věžemi, královnami a králi „Šach mat!“¹⁹⁸

Závěr

Z dostupných archivních materiálů a soudobého tisku byla provedena historická rekonstrukce nejstaršího období organizovaného šachu v našem regionu. Jak patrně, šachové hnutí se zde ujalo a předurčilo další svůj vývoj. Jeho nejstarší fáze – prezentovaná SČŠ Náchod (1895 – 1906) se zaměřila pouze na interní spolkový život, naopak druhá etapa, již

¹⁹⁸ Šach, listopad 1940, r. II., č. 11, s. 181–182.

prezentována více kluby: Červený Kostelec, Hronov, Náchod (KČŠ a ostatní) a Police n. Met. (1908–1914), přinesla více soutěživosti, kromě oblíbených klubových přeborů i atraktivní meziměstské zápasy a standardní simultánky pro veřejnost. Stoupající propagace, rozvoj i úroveň šachové hry¹⁹⁹ však byla naprosto přerušena první světovou válkou.²⁰⁰

Zajímavou šachovou osobností regionu se stal Jan Hostáň (šachově zde činný v letech 1897–1920), jenž nadšeně propagoval královskou hru nejen ve zdejším regionu, ale všude, kam zavítal. Na tehdejší společenské poměry a své možnosti (pracovní i finanční) se stal uznávanou regionální veličinou, neboť se aktivně zúčastňoval různých šachových setkání v Čechách a na Moravě, pilně skládal a řešil úlohy, hrál vážné korespondenční i praktické partie, přednášel o dějinách šachu a také sám různé šachové akce organizoval. Jeho pověstná turnajová setkání v Běluni si získala značnou prestiž a oblibu, přilákala sem i některé známé osobnosti československého šachu. S nimi často měřil své síly a zároveň s nimi aktivně vytvářel soudobé šachové hnutí.

Příloha: Stanovy Spolku českých šachistů v Náchodě

Účel spolku. §. 1. Spolek českých šachistů v Náchodě a okolí zřizuje se za účelem, aby rozšiřoval a budil zálibu ve hře šachové v městě Náchodě a okolí.

§. 2. Účelu toho domáhati se bude spolek a) příspěvky členskými a dobrovolnými dary, b) opatřováním šachovních potřeb, jakož i odebíráním a vydáváním odborných spisů, c) pořádáním společenských zábav spolkových, týdenních schůzek (jourfixů), přednášek, pak turnajů a sjezdů šachovních.

Členové spolku. §. 3. Členové spolku jsou: a) činní, kteří dosáhli aspoň 16. roku věku svého a byvše výborem přijati, uvolili se platiti zápisné 1 K a měsíční příspěvek valnou hromadou ustanovený, b) přispívající, kteří zavázali se přispěti jednou provždy částkou 2 K, c) čestní, které jmenuje valná hromada k návrhu výboru pro zásluhy o spolek neb hru v šachy. Členy spolku šachovního mohou být i dámy.

Práva a povinnosti členů. §. 4. Každý člen má právo: a) používatí spolkového majetku ve spolkových místnostech, šetře přitom domácího řádu, b) účast bráti na společenských zábavách, spolkových týdenních schůzkách (jourfixech), přednáškách, pak turnajích a sjezdech šachovních, c) ve valné hromadě voliti a voleni býti, hlasovati, rokovati, návrhy a dotazy činiti a výbor interpelovati, však jen tehdy, dostál-li řádně svým povinnostem (§. 5.) a když řídil se řádem jednacím, d) nahlížeti u přítomnosti jednoho člena výboru do knih a listin spolkových, e) z usnešení výborových k valné hromadě se odvolati.

§. 5. Každý člen má povinnost: a) měsíční příspěvky nejdéle do konce každého roku odváděti, b) šetřiti stanov, pak domácího a jednacého řádu, c) rozhodnutím valných hromad a smírčích soudů se podrobiti.

¹⁹⁹ Kromě různých společenských faktorů, podporujících sportovní soutěže, velmi napomohl rozvoji českého šachu již vzpomenuť Oldřich Duras, a to svými úspěšnými výkony na silných mezinárodních turnajích. (Srovnej: Zmatlík, K.: *První sjezd Ú. J. Č. Š. před 35 lety. (Jubilejní vzpomínka)*. Šach, červenec 1940, r. II., č. 7, s. 97–100.)

²⁰⁰ Informace o organizovaném šachovém hnutí v přilehlých okolních oblastech – Broumovska, Jaroměřska, Novoměstska i Úpicka – nejsou z této doby (do 1914, resp. 1920), krom několika zmínek, dosud blíže známy.

Přijímání a vystoupení členů. §. 6. Přijímání členů podmíněno jest písemným přihlášením, stářím aspoň 16 let a bezúhonností hlásící se osoby (pána neb dámy). Výbor pak o přijetí rozhoduje.

§. 7. Členem býti přestává: a) kdo zemřel, b) kdo výboru písemně oznámil, že ze spolku vystupuje, c) kdo výborem ze spolku vyloučen byl, což se stává: 1) pro hrubé porušení stanov, 2) pro nepočetné jednání neb tupení spolku u veřejnosti.

§. 8. Vyloučenému členu lze se do 14 dnů po oznámení nálezu výborového písemně odvolati k valné hromadě.

Žáci spolku. §. 9. Spolek přijímá též žáky, jichž povinností a práva jsou tytéž jako členů vyjímajíc odst. c) a e) §. 4.

Kdo řídí záležitosti spolkové? §. 10. Záležitosti spolkové řídí valná hromada, výbor a činovníci. Oproti úřadům a osobám třetím zastoupen jest spolek svým předsedou aneb místopředsedou. Svolávání valných hromad a týdenních schůzek děje se okružníkem anebo návštěmí na rohy města Náchoda nalepenými aspoň 2 dni předem.

Valná hromada. §. 11. Valné hromady jsou: a) řádné, kteréž konají se v měsíci prosinci každého roku, b) mimořádné, kteréž svolávají se buď z usnešení výboru aneb k žádosti nejméně 1 třetiny členů činných.

§. 12. Valná hromada usnází se platně je-li přítomna polovice členů činných. Nesejde-li se jich tolik, koná se valná hromada o ½ hodiny později a rozhoduje právoplatně bez ohledu na počet přítomných členů. Všecka usnesení valných hromad nabývají platnosti při nadpoloviční většině hlasů přítomných členů. Jedině při změně stanov a rozejití se spolku třeba většiny dvoutřetinové. Hlasování děje se zdvižením ruky, přejí-li si toho všci, jinak lístky. Plné moci se nepřipouštějí. Není-li předseda neb místopředseda anebo výbor vůbec přítomen, předsedá fyzicky nejstarší člen spolku.

§. 13. Valná hromada má právo a) jmenovati čestné členy k návrhu výboru, b) voliti na dobu 1 roku předsedu, pětičlenný výbor, tři náhradníky a dva přehlížitelé účtu, c) dle potřeby měsíční příspěvek členů a žáků zvýšiti neb snížiti aneb vůbec zrušiti, d) stanovy měniti, souhlasí-li s tím 2 třetiny přítomných členů, e) o jmění spolkovém rozhodovati a účty z něho schvalovati, f) výroční zprávy výboru a činovníků schvalovati neb zamítati, g) stanoviti jednacích a domácích řádů, h) vykládati smysl stanov a řádů, i) rokovati o volných návrzích členů, pakliže návrh taký podporován jest aspoň pěti členy, k) rozhodovati o odvoláních vyloučených členů a sporech vzniklých z poměru spolkového mezi výborem a jednotlivými členy, l) usnášeti se o rozejití se spolku (§. 20).

Výbor. §. 14. Výbor skládá se z předsedy a pěti členů zvolených ve valné hromadě. Započne svou činnost nejdéle 8 dní po svém zvolení. Shromažďuje se na pozvání předsedovo aneb místopředsedovo, kdykoliv toho potřeba, nebo do 8 dnů, žádají-li za to alespoň 3 členové výboru. K usnášení se výboru jest potřebí přítomnosti nejméně čtyř členů výboru, předsedajícího v to čítaje. Když by nemohl člen výboru do schůze výboru se dostaviti, povolá se na jeho místo náhradník. Usnešení výborová dějí se pouhou většinou hlasů, buď zdvižením ruky, buď lístky.

§. 15. Výboru náleží jednati a rozhodovati ve všech příležitostech, které nejsou vyhrazeny valné hromadě, hlavně navrhovati valné hromadě členy čestné, přijímati členy činné, členy přispívající a potom žáky, aniž jest povinen odůvodňovati nepřijetí a nemá v této příčině odvolání zamítnutého místa, dále voliti učitele hry v šachy a venkovské důvěrníky, spravovati jmění a majetek spolkový a vésti stálý dozor na knihvedení a pokladnu, najímati místnost spolkovou, ustanovovati denní pořádek valných hromad, bděti nad uchováváním důstojnosti spolku, usnášeti se o spolkovém odznaku, vylučovati členy a odnímati funkce

liknavým činovníkům. Výbor má povinnost bděti, aby usnešení valných hromad se prováděla.

Činovníci. §. 16. V ustavující schůzi výborové rozdělí výbor mezi své členy tyto úřady: 1) místopředsedy, 2) jednatele, 3) pokladníka, 4) knihovníka, 5) správce domu a pořadatele zábav. Veškeré úřady tyto, jakož i úřad předsedy, jsou čestné.

Práva a povinnosti činovníků. §. 17. 1) Předseda a v jeho nepřítomnosti místopředseda zastupuje spolek před veřejností, svolává valné hromady a výbor, řídí schůze, podpisuje s jednatelem spisy, poukazuje k výplatě částky, jež výbor povolil aneb samostatně do 10 K. Předseda dohlíží na veškerou činnost spolkovou, v nutných případech učiní opatření, jsa z toho výboru zodpovědn. Nemůže-li některý z funkcionářů po delší dobu úřad svůj zastávat nebo byl-li by stal se liknavým, že by to bylo spolku na škodu, povolá předseda, dohodnuv se s výborem, do výboru náhradníka, jenž obdržel při volbě nejvíce hlasů. Mají-li dva nebo tři stejně hlasů, rozhodne los. V nejhorším případě může předseda ve srozumění s výborem udělit funkci kterémukoliv členu spolku. 2) Jednatel obstarává písemné práce, vede zápisník o schůzích, pak seznam členský, knihu pamětní, opatřuje spolkovou spisovnu, kontroluje účetní knihy, podpisuje listiny spolkem vydané, jakož i průkazy členské spolu s předsedou a dopisuje s venkovskými důvěrníky. 3) Pokladník účtuje jmění spolkové, jsa za ně práv, peníze vyplácí na poukazy předsedou aneb místopředsedou podepsané a členům činným a přispívajícím vydává po zaplacení zápisného členské průkazní lístky. 4) Knihovník spravuje knihovnu spolkovou, vede seznam knih a časopisů a půjčuje členům knihy a časopisy spolkové. 5) Správce domu a pořadatel zábav dohlíží na ostatní jmění spolku, doplňuje ho a vede o něm popisník (inventář), dále činí přípravy ku společným zábavám a sestavuje pořady jourfixů a přednášek. 6) Přehlížitelé účtů zkoumají účetní závěrku a podávají o výsledku zprávu valné hromadě s příslušným návrhem. 7) Náhradníci zastupují nepřítomné členy výboru k pozvání předsedou. 8) Důvěrníci venkovští přijímají písemné přihlášky hlásících se nových členů a podávají o působnosti jich zprávu jednatele.

Zvláštní ustanovení. §. 18. a) Správní rok shoduje se s rokem slunečným. b) Sídlo spolku jest v Náchodě. c) Jednací řeč jest česká. d) Listiny, jimiž spolek na se bře právní závazek neb práva se vzdává, musí býti podepsány předsedou (neb místopředsedou) a jednatelem a opatřeny pečeti spolkovou. e) Změna stanov těchto může se státi souhlasem 2/3 přítomných členů na valné hromadě.

Smírčí soud. §. 19. Spory vzniklé ve věcech spolkových rozsuzuje smírčí soud, který skládá se z pěti důvěrníků. Každá strana zvolí si k pozvání předsedy aneb místopředsedy ze členů 2 důvěrníky a ti pak pátého za předsedícího. Nelze-li u volby předsedícího docílit většiny, rozhoduje los. Smírčí soud vyslechnuv obě strany sporné a vzav potom věc spornou v bedlivou úvahu, učiní nález nadpoloviční většinou za přítomnosti všech 5 členů - důvěrníků. Z nálezu smírčího soudu není odvolání. Spory vzniklé z poměru spolkového mezi výborem a jednotlivými členy spolku, rozsoudí valná hromada (§. 13., ad k)).

Rozejití se spolku. §. 20. Spolek se zřídí, jakmile se přihlásí 12 členů, a rozejde se, usnese-li se na tom valná hromada, k tomu cíli zvláště svolaná, většinou dvoutřetinovou. Tato valná hromada rozhodne též o jmění spolku. Neustanoví-li poslední valná hromada ničeho o osudu jmění spolkového neb byl-li spolek úředně rozpuštěn, případně pozůstalé jmění Tělocvičné jednotě „Sokol“ v Náchodě, by je nejprvnějšímu českému šachovnímu spolku nejdéle do jednoho roku se utvořivšímu se sídlem v Náchodě vydala. Po uplynutí této lhůty stává se majetkem „Sokola“ náchodského.

Právní bytí (existence) spolku. §. 21. Podepsaní žadatelé jsou oprávněni na základě těchto stanov ustavující valnou hromadu svolati, hlásící se účastníky této valné hromady za čle-

ny S. Č. Š. v Náchodě a okolí přijímati, načež dle těchto stanov zvolenému výboru další řízení spolku odevzdají. Zároveň zvolí žadatelé ze svého středu předsedu, který ustavující valnou hromadu zahájí a řídí.

V Náchodě, 11. dne měsíce října 1895.

Alois Bureš ml.,

jednatel prozatimního výboru,

(SOkA Náchod, KČŠ Náchod, karton 1, stanov, dodatek z 22. 8. 2001).

Stanislav Řehák,

předseda prozatimního výboru.